

VRIJE UNIVERSITEIT

VEREENIGING VOOR HOOGER ONDERWIJS
OP GEREFORMEERDEN GRONDSLAG

JAARBOEK 1933

BIBLIOTHEEK DER **53DE JAARVERSLAG**

29. JUL. 1933

UTRECHT.

Verlies- en Winstrekening 1930-'31
van „Het Studiefonds der Vrije Universiteit”.

ONTVANGSTEN:	UITGAVEN:
Schenkeningen f 362.60	Studietoelagen . . f 9100.—
Ver. v. H. O. en	Hospitium 1446.20

V

VE

VRIJE UNIVERSITEIT

VEREENIGING VOOR HOOGER ONDERWIJS
OP GEREFORMEERDEN GRONDSLAG

Geen duimbreed is er op heel 't erf
van ons menschelijk leven, waarvan de
Christus, die aller Souverein is, niet roept:
„Mijn !”

Dr. A. KUYPER,
(Souvereiniteit in eigen kring).

JAARBOEK 1933

53^E JAARVERSLAG

INHOUD

	Bladz.
Program voor de Drie-en-vijftigste Jaarlijksche Samenkomst, te houden te Zwolle op 4 en 5 Juli 1933	3
Agendum voor de Algemeene Vergadering op 5 Juli te Zwolle	5
Hoofdstuk I. § 1. Ter inleiding	7
„ II. § 2. Lijst van personen aan de Vereeniging en aan de Universiteit verbonden	9
„ III. DE VEREENIGING.	
§ 3. Jaarverslag der Vereeniging	15
§ 4. De Jaarvergadering te Leiden	18
§ 5. Openingsrede Prof. Dr. J. Waterink.	23
§ 6. Rede Ds. J. de Waard	31
§ 7. Rede Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven	32
§ 8. Rede Mr. J. A. de Wilde	34
§ 9. Financiën	35
§ 10. In memoriam Prof. L. Lindeboom	42
„ IV. DE UNIVERSITEIT.	
§ 11. Algemeene Inlichtingen	44
§ 12. Overzicht Faculteiten en Hoogleraren	46
§ 13. In memoriam Mr. Th. Heemskerk	48
§ 14. Studiebeurzen	50
„ V. BIJZONDERE STICHTINGEN EN FONDSSEN.	
§ 15. Studiefonds en Hospitium	52

PROGRAM

VOOR DE

Drie-en-vijftigste Jaarlijksche Samenkomst

te houden te Zwolle op 4 en 5 Juli 1933.

I.

Op Dinsdag 4 Juli, des avonds 8—9 uur, zal een *Ure des Gebeds* worden gehouden in de *Gereformeerde Kerk* (Zuiderkerk), waarin als voorganger zal optreden Ds. H. A. MUNNIK, predikant te Zwolle.

II.

Op Woensdag 5 Juli zal de *Algemeene Vergadering* gehouden worden van des morgens 10½ uur tot des middags 12 uur, in de „Buiten Societeit”.

De leiding van deze vergadering is door H.H. Directeuren opgedragen aan den Heer J. J. C. VAN DIJK.

III.

In den namiddag zal de vergadering te 2 uur worden voortgezet ter bespreking van de agenda.

Op Woensdag, des namiddags 5½ uur, gemeenschappelijke maaltijd tegen betaling van f 2.50, in de „Buiten Societeit”.

Aan H.H. leden of begunstigers, die aan den maaltijd wenschen deel te nemen, wordt dringend verzocht, hiervan vóór 1 Juli kennis te geven aan den Administrateur der Vereeniging, Keizersgracht 166, Amsterdam.

De Regelingscommissie wil trachten voor logies te zorgen bij particulieren; mits men tijdig aanvraag voor logies doet en wel vóór 21 Juni bij Ds. H. A. Munnik, Deventerdwarsstraat 29, Zwolle. Na dien

datum kan op aanvraag om logies niet meer gelet worden. Ook kan men aan dit adres vóór 1 Juli aanvragen richten om kamers te bespreken in één of ander hotel.

De Regelingscommissie zal zorg dragen, dat na den bidstond leden en begunstigers elkander kunnen ontmoeten en gezellig samenzijn in de groote zaal van de „Buiten Societeit”.

Tot deze samenkomst worden alle leden en begunstigers vriendelijk uitgenoodigd.

De Regelingscommissie :

Prof. Dr. A. G. HONIG, Voorz.,	M. MEPPELINK, Zwolle.
Kampen.	B. NIKS, Zwolle.
Ds. H. A. MUNNIK, Secretaris,	J. NOORDTZIJ, Zwolle.
Deventerdwarsstraat 29, Zwolle;	G. OPREL, Zwartsluis.
Telef. 1297; Giro 107388.	Mr. J. PLANTENGA, Zwolle.
Ds. A. BOEKENOOGEN, Wijhe.	Ds. P. PRINS, Deventer.
Dr. R. J. DAM, Kampen.	Ds. E. PRINSEN, Enschede.
B. DIJKSTRA, Zwolle.	D. W. REINDERS, Zwolle.
Ds. H. W. ENGELKES, Meppel.	Prof. Dr. J. RIDDERBOS,
Ds. W. FABER, Hoogeveen.	Kampen.
Dr. J. FERNHOUT, Zwolle.	D. SLETTENAAR Hzn, Kampen.
Ds. P. DE FEIJTER, Zwartsluis.	C. SPANHAAK, Zwolle.
A. GEERLINGS Rzn, Almelo.	Ds. J. B. v. d. SIJS, Steenwijk.
J. DE HAAN, Smilde.	Dr. J. THIJS, Zwolle.
J. HAGENBEEK, Zwolle.	Ds. M. UYTENHOUDT,
J. H. HAGENBEEK, Staphorst.	Coevorden.
Prof. Dr. T. HOEKSTRA, Kampen.	Ds. Y. K. VELLENGA, Meppel.
G. F. HUMMELEN, Assen.	Ds. J. J. VERLEUR, Zalk.
Ds. J. H. KUIPER, Zwolle.	Ds. G. VERRIJ, Hardenberg.
Ds. V. K. KUYVENHOVEN,	H. W. WEITKAMP, Hardenberg.
Hengelo.	J. v. WILLIGEN, Kampen.
J. C. v. d. LECQ, Zwolle.	J. WIJNBEEK, Zwolle.

Dinsdag 4 Juli zal, eveneens in de „Buiten Societeit”, de Wetenschappelijke Samenkomst worden gehouden, ter bespreking van de (aan het Bureau der Vereeniging verkrijgbare) referaten van Dr. K. SPREIJ en Prof. Dr. A. ANEMA.

Toezening der referaten kan alleen geschieden na ontvangst van het bedrag ad f 1.—, per postwissel of op girorekening 6327.

AGENDUM

voor de Drie-en-vijftigste Algemeene Vergadering,
te houden op WOENSDAG 5 JULI 1933, in de „Buiten Societeit” te ZWOLLE.
Aanvang 10½ uur.

1. Opening der vergadering door den Heer J. J. C. VAN DIJK.
2. Voorlezing der presentielijst en onderzoek der geloofsbrieven van de afgevaardigden van corporatiën.
3. Vaststelling van de notulen der vorige vergadering.
4. Jaarverslag over 1932.
5. Rapport van de Commissie van toezicht over de rekening over 1932.
6. Benoemingen :
 - a. Van een bestuurslid in de vacature ontstaan door de periodieke aftreding van den Heer J. J. C. VAN DIJK.
Tweetal van het Bestuur :
G. WOLZAK HZN te Haarlem.
J. TERPSTRA te Middelburg.
 - b. Benoeming van een lid der Commissie van toezicht op het geldelijk beheer in de vacature, die ontstaat door de periodieke aftreding van den heer R. DOONES.
7. Rede van Ds. K. FERNHOUT te Vreeland.
Onderwerp: „Alle Gereformeerden”.

PAUZE.

8. Rede van Prof. Dr. J. F. KOKSMA te Amsterdam.
Onderwerp: „De Christen en de Wetenschap”.
9. Rede van Ds. J. J. KNAP te Groningen.
Onderwerp: „Vrije Universiteit en Volksleven”.
10. Rede van Mr. H. BIJLEVELD te Amsterdam.
Onderwerp: „Het ideaal der Vrije Universiteit”.
11. Bepaling van de plaats, waar de algemeene vergadering in 1934 zal te houden zijn.
12. Rondvraag.
13. Vaststelling van de korte notulen.
14. Sluiting der vergadering.

Hierbij zij herinnerd aan deze beide bepalingen :

1°. Kerkeraden, voogdijen en andere vereenigingen, die het recht hebben iemand aan te wijzen, om als stemhebbend lid de vergaderingen der Vereeniging bij te wonen, wordt verzocht, een door hun voorzitter geteekenden geloofsbrief aan hunnen gemachtigde mede te geven, of wel nog vóór de vergadering aan het bestuur te berichten (adres het Bureel der Vrije Universiteit, Keizersgracht 166, te Amsterdam), wie voor de vergaderingen gemachtigde is.

2°. Bij alle vergaderingen worden ook toehoorders toegelaten. Maar het recht van als toehoorder de vergaderingen bij te wonen wordt uitsluitend verleend : 1°. aan de begunstigers der Vereeniging ; 2°. aan hen, die bij de Vereeniging of bij hare scholen ambten of betrekkingen bekleeden ; 3°. voorts aan de belangstellenden, die door het bestuur der Vereeniging ter vergadering worden geïntroduceerd.

Uit naam van het Bestuur :

Mr. H. BIJLEVELD,

Secretaris.

AMSTERDAM, Juni 1933.

Bij testamentaire beschikking wordt de aandacht gevestigd op den naam der Vereeniging:

„De Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag te Amsterdam.”

Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 12 Febr. 1879, no. 23 en de latere wijzigingen goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 25 April 1903, no. 18, 21 Sept. 1908, no. 38, en 26 Mei 1924, no. 93.

Aanmelding van leden en contribuanten en toezending van giften aan het Bureel: Keizersgracht 166, Amsterdam.

Postrekening No. 6327.

HOOFDSTUK I.

§ 1. Ter inleiding.

Het grootste gedeelte van het woord „ter inleiding” van het vorige Jaarboek (1932) handelde over de geldzaken van onze Vereeniging. De zorgen traden reeds toen op den voorgrond. Zij zijn in het laatste jaar nog vergroot. De depressie, die door de geweldige crisis is in het leven geroepen, breidde zich over ons land in toenemende mate uit. Alle kringen van ons volksleven zijn er door aangetast en voelden den druk steeds zwaarder worden. Uit den aard van de zaak ondervindt onze Vereeniging daarvan den weerslag. En het is geen wonder, dat de gedachten van hen, die met de behartiging van de financieele belangen der Vrije Universiteit zijn belast, voortdurend zich bewegen om de groote vraag: hoe in dezen tijd met afnemende inkomsten en met toenemende uitgaven (voor de vierde faculteit) het evenwicht tusschen beide kan worden bewaard; of beter: kan worden verkregen. Hier in deze inleiding slechts één enkel cijfer. Voor het geregeld verlopen der Universiteitszaken is voorloopig noodig een som van *f* 150.000 per jaar; het bedrag der contributies werd voor 1932 begroot op *f* 124.000; het beliep echter slechts *f* 114.100, niettegenstaande in dat jaar al vele krachten werden ingespannen om nieuwe contribuanten te werven en bestaande contributies te verhoogen.

In dat terugloopen der middelen ligt meer dan één aanwijzing, die wij ter harte hebben te nemen. Niet dat de liefde voor de Vrije Universiteit bij ons volk verflauwt — wij weten, dat velen, ondanks de groote moeilijkheden, waarin zij persoonlijk geraakt zijn, volharden in het brengen van het geldelijk offer voor de Universiteit, die de liefde heeft van hun hart. Niet dat wij in overmoed en te vroeg onze Universiteit hebben uitgebreid met de vierde faculteit en daardoor — in dezen zwaren tijd — ons budget onnoodig hebben belast; immers de nood was ons opgelegd; de fatale door de wet gestelde termijn voor het stichten van een vierde faculteit was verlopen en het behoud van het civiel effect van onze graden liep gevaar. Natuurlijk ook niet, dat de hand des Heeren zou zijn verkort en dat wij daarom, alleen en met eigen zwakke kracht, tegen den stroom zouden moeten oproeien; dit te denken zou blijk zijn van groote ondankbaarheid voor het verleden en van diep verootmoedigend kleingeloof voor het heden.

Wat dat terugloopen der contributies ons dan te zeggen heeft? Allereerst, dat ons gebed voor de Vrije Universiteit moet vermeederen. Hoe velen zijn er (of hoe weinigen) voor wie het welzijn (geestelijk en stoffelijk) van de Vrije Universiteit een onderwerp van rustig en dagelijksch gebed is? Die niet ophouden met God te worstelen voor haar bloei en haar vrucht? Wij allen, die zeggen haar lief te hebben, mogen beginnen met te overleggen of wij tot die groep van trouwe en innige bidders voor de Vrije Universiteit behooren. De ziel, de kracht

van de Vrije Universiteit ligt in de binnenkamer, waar de nooden en behoeften van Gods Koninkrijk voor den Troon der genade worden gebracht.

Het tweede, dat het terugloopen der contributies ons te zeggen heeft, is, dat in het beheer der Stichting in deze tijden de grootst mogelijke zuinigheid moet worden betracht. Wij, die voor haar geldelijke belangen hebben te waken, mogen nimmer, ook maar één oogenblik, vergeten hoe zwaar het velen valt om hun offer te brengen en hoe daarom bij het besteden daarvan het grootst mogelijke overleg plicht is.

Op de derde plaats zegt ons dit terugloopen der contributies, dat alle middelen tot verder opvoeren van het bedrag moeten worden benut; dat alle krachten, die daartoe kunnen dienen, moeten worden in het werk gesteld; dat de ijver van hen, die zich voor dit werk reeds hebben gegeven, moet worden aangevuurd; dat nieuwe medewerkers moeten worden gezocht, die door het enthousiasme en het geloof van hen, die reeds de hand aan den ploeg sloegen, worden verwarmd.

Er zijn met betrekking tot de liefde en de offervaardigheid voor de Vrije Universiteit verblijdende symptomen. Met groote dankbaarheid mogen wij gewagen van de actie der dames om door de vrouwen — zonder bezwaar voor de contributies — door kleine wekelijksche besparingen op het huiselijk budget een feestgave bijeen te brengen in het eeuwjaar van Dr. Kuypers geboorte. Reeds meer dan vijf en twintig duizend busjes werden geplaatst. Met erkentelijkheid mogen wij terugzien op hetgeen in het verlopen jaar door jonge menschen — ook studenten — geschiedde om het bedrag der contributies op peil te houden en te doen stijgen; van hernieuwing en uitbreiding van deze poging kan nog veel worden verwacht. Zijn er niet talloozen, die bereid zijn een contributie van twee centen of vier centen per week te geven, als maar trouw en geregeld voor de ontvangst wordt gezorgd? Daarin ligt een prachtig arbeidsterrein voor onze jonge medewerkers en -werksters en een schoone gelegenheid voor onze correspondenten om hun organisatiegaven te ontplooien. Het zou ondanikbaar zijn, als niet ook met een enkel woord gewag werd gemaakt van de bijzondere inspanning, die sommige voorzitters en secretarissen van provinciale en locale comités en ook correspondenten, zich in het belang der zaak hebben getroost; een inspanning, die nog schoone vrucht kan geven, vooral als zij ook anderen tot extra inspanning verweekert.

In Maart 1933 werd het laboratorium-gebouw voor de vierde faculteit geopend; het verslag van die plechtigheid zal wel elders in dit Jaarboek worden opgenomen. Hier wordt dat feit alleen gememoreerd, omdat dat groote en flink ingerichte gebouw — geheel betaald uit giften — zulk een krachtige spraak doet uitgaan van de goede hand onzes Gods over de Vrije Universiteit. Is het niet een wonder van Zijne goedheid, dat wij in deze benauwde tijden op zoo doeltreffende manier in de huisvesting der wis- en natuurkundige faculteit mochten voorzien? En

ligt daarin niet machtige versterking van het geloofsvertrouwen, dat Hij ook verder ons niet zal begeven, noch verlaten, maar ons het werk onzer handen, in Zijne kracht begonnen en voortgezet, zal doen gelukken?

Het is ons in de laatste jaren herhaaldelijk herinnerd, dat de stichting van de Vrije Universiteit een geloofsstuk was. Wij hebben dat aangehoord en nagezegd en er mede ingestemd. Maar nu komt de tijd van de beproeving. Dit is de vierde aanwijzing, die ik zie in onze geldelijke zorgen. God geeft ons die, opdat ons geloof beproefd en gelouterd worde. Zooals de echtheid van het goud in het vuur blijkt, zoo moet de oprechtheid van ons geloof in deze beproeving blijken. En daarom zij bij inspanning van al onze kracht en bij scherping van al ons vernuft tot het vinden van nieuwe wegen om de middelen te doen stijgen, onze dagelijksche bede: Heere, vermeerder ons het geloof. Opdat wij met ons hart den Psalmist mogen nazeggen het woord, waarbij de aandacht van schrijver dezes, toen hij de pen ter hand nam, werd bepaald: „Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere, mijne Sterkte. De Heere is mijn Steenrots en mijn Burcht en mijn Uithelper; mijn God, mijn Rots, op Welke ik vertrouw; mijn Schild en de Hoorn mijns Heils, mijn Hoog Vertrek.” Wie dat gelooft en wie daaruit leeft, zal ook ten opzichte van onze Universiteit „weifelen noch wankelen”.

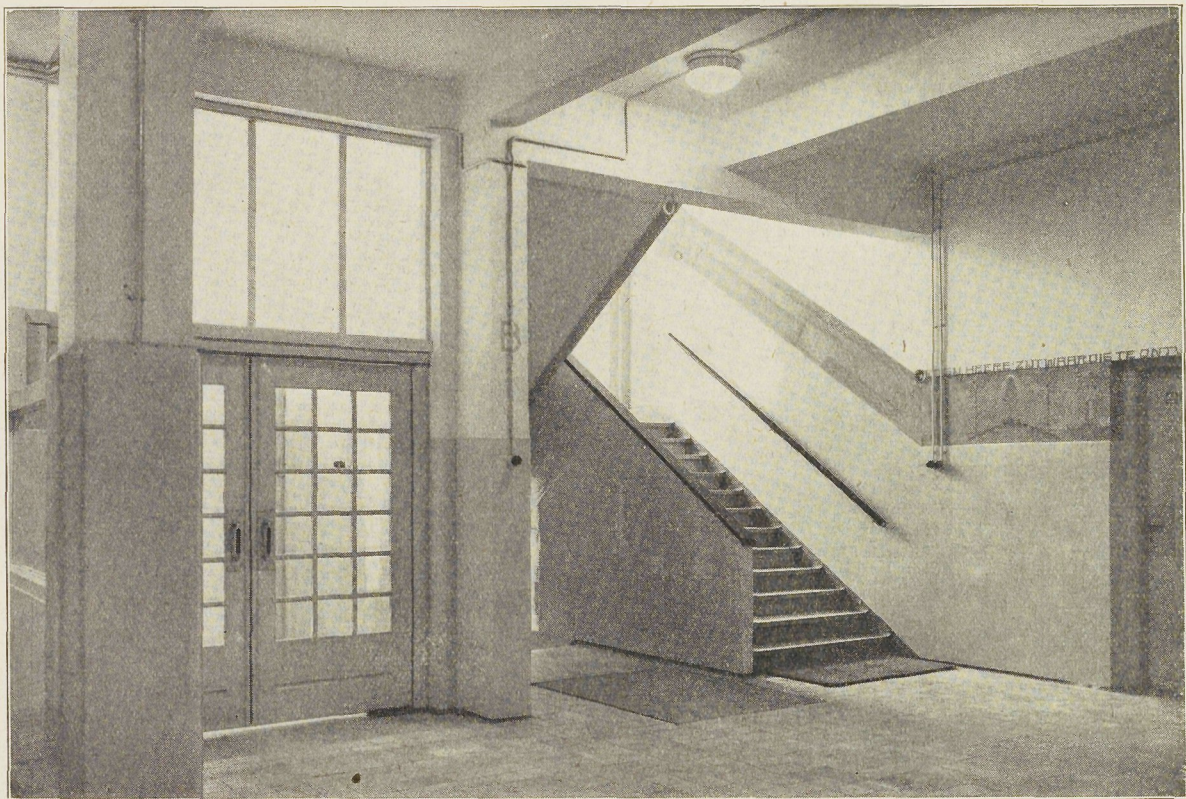
In het verlopen jaar nam de Heere van ons twee van Zijne bejaarde dienstknechten, die beiden tot in hoogen ouderdom — zij het langs geheel anderen levensweg — hebben mogen *staan* voor de eere Zijns Naams en Hem hebben mogen dienen in het hun opgedragen werk met de vele gaven en talenten, die hun geschonken waren: Mr. Th. Heemskerk — met een interruptie van zes jaren — sinds 1891 Curator van de Vrije Universiteit, en Prof. L. Lindeboom, voorzitter der Vereeniging, van welke de Valeriuskliniek uitgaat, waarmede de Vrije Universiteit zoo nauw is verbonden. Beiden worden in het Jaarboek afzonderlijk herdacht.

HOOFDSTUK II.

§ 2. Lijst van personen aan de Vereeniging en aan de Vrije Universiteit verbonden.

VEREENIGING. Directeuren.

	Opgetreden	Jaar van aftreding
Dr. H. COLIJN, Voorzitter.	1922—1929; 1930	1936
J. J. C. VAN DIJK, 2e Secretaris.	1926	1933
Mr. H. BIJLEVELD, Secretaris.	1931	1937
Mr. G. H. A. GROSHEIDE, Penningmeester.	1924—1931;	1939

HAL VAN HET GEBOUW WAARIN DE LABORATORIA VOOR NATUURKUNDE EN SCHEIKUNDE
GEVESTIGD ZIJN.

J. SCHOUTEN.	1928	1934
Mr. J. F. VAN BEECK CALKOEN.	1931	1938
A. W. F. IDENBURG.	1923—1928; 1929	1935

Administrateur:

B. FABER.

Contact-Commissie.

(Bedoeld in de Overeenkomst tusschen de „Vereeniging tot Christelijke Verzorging van Krankzinnigen in Nederland” en de „Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag”).

Mr. G. VAN BAREN.

Mr. C. F. VAN DOBBEN DE BRUIN.

J. J. C. VAN DIJK.

Mr. G. H. A. GROSHEIDE.

Ds. T. FERWERDA (plaatsvervangend lid).

Commissie van Toezicht op het geldelijk beheer.

(volgens art. 5, al. 5 der Statuten).

J. BALHUIZEN.

R. DOOYES

Mr. C. VAN RIJ.

Jaar van
afrekening
1935
1933
1934

Opzichter Gebouwen.

G. VAN OOSTVEEN.

Provinciale Voorzitters en Secretarissen.

Friesland-Noord: Dr. W. A. VAN ES, Voorzitter.

P. ERINGA, Secretaris.

Friesland-Zuid: Ds. H. M. DETHMERS, Voorzitter.

Ds. M. P. PEL, Secretaris.

Groningen: Ds. J. J. MIEDEMA, Voorzitter.

C. BOELEN, Secretaris.

Drente: Ds. M. UYTENHOUDT, Voorzitter.

G. F. HUMMELEN, Secretaris.

Overijssel: Ds. H. A. Munnik, Voorzitter.

Ds. J. H. BROEK ROELOFS, Secretaris.

Gelderland: Ds. H. HUMMELEN, Voorzitter.

J. BOKS, Secretaris.

Utrecht: Dr. H. KAAJAN, Voorzitter.

A. DE GRAAF, Secretaris.

Noord-Holland: Prof. Dr. G. Ch. AALDERS, Voorzitter.

Mr. P. J. KLAVER, Secretaris.

Z.-Holland-Noord: Mr. G. VAN BAREN, Voorzitter.

Ds. J. H. JONKER, Secretaris.

Z.-Holland-Zuid:, Voorzitter.

Ds. M. GRAVENDIJK, Secretaris.

Zeeland: Ds. A. C. HEY, Voorzitter.

J. POUWER, Secretaris.

Noord-Brabant: Ds. J. DE VRIES, Voorzitter.

Ds. J. C. HAGEN, Secretaris.

Limburg: Ds. K. W. DERCKSEN, Voorzitter.

C. VAN VENETIEN, Secretaris.

Vroegere Directeuren der Vereeniging.

W. HOVY,	van 1879—1896.
I. ESSER,	„ 1879—1885.
S. J. SEEFAT,	„ 1879—1905.
G. H. L. Baron VAN BOETZELAAR,	„ 1879—1888.
J. J. GLINDERMAN,	„ 1879—1883.
J. G. FABIUS,	„ 1883—1888.
S. Baron VAN HEEMSTRA,	„ 1885—1904; 1905—1910.
G. H. Th. a Th. VAN DER HOOP,	„ 1888—1894.
E. G. WENTINK,	„ 1888—1906.
C. M. E. VAN LÖBEN SELS,	„ 1894—1903.
J. VAN ALPHEN,	„ 1896—1907.
Th. RUYS Gzn.,	„ 1903—1908; 1909—1914; 1915—1920.
H. W. VAN MARLE Jr.,	„ 1904—1909; 1910—1915; 1916—1921.
JOH. KRAP,	„ 1907—1912; 1913—1918; 1919—1924; [1925—1932.
J. H. DE WAAL MALEFIJT,	„ 1907—1909; 1914—1919; 1920—1925.
D. SCHUT,	„ 1908—1913.
TYO VAN EEGHEN,	„ 1910—1911; 1912—1917; 1918—1923;
Hs. BOS Kzn.,	„ 1911—1916.
H. BOS Kzn.,	„ 1917—1922.
W. DE VLUGT,	„ 1921—1926.
G. WOLZAK Hzn.,	„ 1924—1931. [1924—1930.

UNIVERSITEIT.

Curatoren.

	Opgetreden	Jaar van aftreding
Mr. S. DE VRIES, Voorzitter.	1909	1934
Mr. J. VERDAM, Secretaris.	1932	1937
Ds. T. FERWERDA.	1926	1936
Dr. K. DIJK.	1928	1938
Dr. J. WESSELS.	1928	1935

Hoogleraren en Lectoren.

Theologische Faculteit:

Dr. H. H. KUYPER.

Dr. C. VAN GELDEREN (buitengewoon hoogleeraar).

Dr. F. W. GROSHEIDE.

Dr. G. Ch. AALDERS.
 Dr. V. HEPP.
 Dr. J. WATERINK (buitengewoon hoogleeraar).

Rechtsgeleerde Faculteit:

Mr. A. ANEMA.
 Mr. P. A. DIEPENHORST.
 Mr. H. DOOYEWEERD.
 Mr. V. H. RUTGERS.
 Mr. P. S. GERBRANDY.

Litterarische Faculteit:

Dr. R. H. WOLTJER.
 Dr. C. VAN GELDEREN.
 Dr. A. GOSLINGA.
 Dr. A. A. VAN SCHELVEN.
 Dr. J. WILLE.
 Dr. J. WATERINK.
 Dr. D. H. Th. VOLLENHOVEN.
 Dr. A. SIZOO.

Wis- en Natuurkundige Faculteit:

Dr. J. COOPS.
 Dr. G. J. SIZOO.
 Dr. J. F. KOKSMA.
 Dr. M. VAN HAAFTEN (buitengewoon hoogleeraar).

Medische Faculteit:

Dr. L. VAN DER HORST.
 Dr. L. BOUMAN (buitengewoon hoogleeraar).

Pedel van de Universiteit.

L. W. VAN ST. MAARTENSDIJK.

Bibliothecaris en Assistenten.

Prof. Dr. J. WILLE, Bibliothecaris.
 T. D. SMID, Bibliotheek-Beambte.
 D. J. COUMOU, Assistent Natuurk. Laboratorium.
 S. ZADEL, Amanuensis-Instrumentmaker Psychol. Laboratorium.
 P. I. JONGBLOED, Instrumentmaker 2e klasse, Natuurk. Laboratorium.
 E. VAN DALEN, Conservator Chem. Laboratorium.
 C. E. MOOY, Amanuensis Chemisch Laboratorium.
 G. C. VAN KERKHOF, Assistent Chemisch Laboratorium.

Vroegere Curatoren.

Ds. J. W. FELIX,	van 1879—1888.
Mr. A. W. VAN BEECK CALKOEN,	„ 1879—1896.
Dr. A. H. DE HARTOG,	„ 1879—1882.
Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN,	„ 1879—1883.
Mr. L. W. C. KEUCHENIUS,	„ 1879—1893.
Ds. B. VAN SCHELVEN,	„ 1884—1928.

Dr. Mr. W. VAN DEN BERGH,	van 1886—1890.
Ds. A. BRUMMELKAMP,	„ 1890—1919.
Mr. Th. HEEMSKERK,	van 1891—1907; 1913—1932.
Dr. A. J. W. MONNIK,	van 1896—1909.
Dr. H. FRANSSEN,	„ 1909—1911.
Dr. D. SCHERMERS,	„ 1909—1923.
Dr. J. C. DE MOOR,	„ 1919—1926.
Dr. J. G. SCHEURER,	„ 1925—1928.

Vroegere Hoogleraren.

Dr. A. KUYPER,	van 1879—1908.
Dr. F. L. RUTGERS,	„ 1879—1910.
Dr. Ph. J. HOEDEMAKER,	„ 1880—1888.
Mr. D. P. D. FABIUS,	„ 1880—1921.
Dr. F. W. J. DILLOO,	„ 1880—1885.
Dr. J. WOLTJER,	„ 1881—1917.
Dr. A. H. DE HARTOG,	„ 1882—1895.
Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN,	„ 1883—1896.
Dr. G. H. J. W. J. GEESINK,	„ 1889—1929.
Jhr. Mr. W. H. DE SAVORNIN LOHMAN,	„ 1890—1896.
Dr. H. BAVINCK,	„ 1902—1921.
P. BIESTERVELD,	„ 1902—1908.
Dr. P. A. E. SILLEVIS SMITT,	„ 1912—1918.
Dr. F. J. J. BUYTENDIJK,	„ 1919—1925.
Mr. W. ZEVENBERGEN,	„ 1919—1925.
Dr. H. J. POS,	„ 1924—1932.

COMMISSIE VAN TOEZICHT, BENOEMD VOLGENS ART. 201 DER H. O. W.

Jhr. Mr. P. A. J. VAN DEN BRANDELER, Voorzitter.

Jhr. Mr. A. K. C. DE BRAUW, Secretaris.

Jhr. Mr. Dr. W. F. RÖELL.

Mr. A. VAN DER HOEVEN.

Mr. D. A. P. N. KOOLEN.

DEPUTATEN VOOR DE OEFENING VAN HET VERBAND TUSSEN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND EN DE THEOLOGISCHE FACULTEIT DER VRIJE UNIVERSITEIT.

Ds. W. BREUKELAAR, Voorzitter. Ds. J. P. KLAARHAMER.

Ds. W. H. GISPEN, Secretaris. Ds. J. J. MIEDEMA.

Ds. K. FERNHOUT. Dr. J. THIJS.

STICHTINGEN EN FONDSSEN.

Het Studiefonds der Vrije Universiteit.

Bestuur:

Prof. Dr. D. H. Th. VOLLENHOVEN, Voorzitter.

Prof. Dr. R. H. WOLTJER, Vice-Voorzitter.

Prof. Mr. P. S. GERBRANDY, Secretaris.

G. WOLZAK Hzn., Penningmeester.

Ds. Chr. BRUINS, Assessor.

J. J. C. VAN DIJK.
 Mr. J. W. GOEDBLOED.
 Prof. Dr. F. W. GROSHEIDE.
 Mr. G. H. A. GROSHEIDE.
 Ds. J. J. MIEDEMA.
 Mr. D. W. O. A. SCHUT.
 Prof. Dr. G. J. SIZOO.

Directrice van het Hospitum:
 Mevr. G. R. G. LOGGEN.

Calvijn-fonds.

Bestuur:
 DIRECTEUREN DER VEREENIGING.

Van Coeverden Adriani-Stichting.

Executeuren testamentair of bewindvoerders:

Mr. J. LAST.
 J. KONING Pzn.
 A. M. BROUWER, Secretaris.

Regenten:
 Mr. A. ANEMA.
 C. VAN DER TAS, Secretaris.
 Jb. BOON, Penningmeester.

Knap- of Reeling-Knap-Leen.

Regenten:
 Mr. S. DE VRIES Czn., Voorzitter.
 Mr. H. BIJLEVELD, Secretaris.
 D. G. J. Baron VAN HEEMSTRA, Penningmeester.

HOOFDSTUK III.

DE VEREENIGING.

§ 3. Verslag der Vereeniging over het jaar 1932.

In het jaar 1932 stierf Excellentie Mr. Th. Heemskerk, voorzitter van het College van Curatoren onzer Universiteit.

Door dit groote verlies is, bij de vermelding van de lotgevallen der Vereeniging, het jaar 1932 gekenmerkt.

Tegenover het vele goede, dat ook in dit jaar uit de hand van den Heere onzen God weder werd ontvangen, staat het heengaan van hem, die welhaast onder de Voortrekkers mag worden gerekend; in 1891 als Curator opgetreden, werd de rij van jaren, gedurende welke hij in het College zitting had, slechts dan voor korten tijd onderbroken, wanneer de omstandigheden daartoe dwongen.

Den 24sten Mei verklaarde Mr. Heemskerk zich nog bereid de her-

benoeming tot Curator te aanvaarden; slechts een klein aantal dagen daarna werd hij uit dit leven weggenomen; aan zijn nagedachtenis is in dit Jaarboek een „In Memoriam” gewijd.

Wat het College van Directeuren betreft, was de heer Krap aan de beurt van aftreden. In de ontstane vacature werd voorzien door de benoeming van Mr. G. H. A. Grosheide, die in de functie van penningmeester zich den arbeid weder zag opgedragen, waarvan hij in feite de leiding was blijven voeren gedurende het jaar, dat hij in het College van Directeuren geen zitting had.

In het College van Curatoren trad Mr. S. de Vries in de plaats van den overleden Voorzitter; in de vacature werd benoemd Mr. J. Verdam, geen vreemdeling in de zaken van het College, daar hij als Secretaris reeds jarenlang aan den arbeid deelnam. Mr. Verdam werd bereid gevonden voorloopig als Secretaris te blijven fungeeren.

In het College van Hoogleraren kwam verandering, doordat Prof. Pos een benoeming tot hoogleeraar aan de Stedelijke Universiteit van Amsterdam aanvaardde; in zijne plaats werd benoemd Dr. A. Sizoo, van Hilversum, terwijl het onderwijs in de encyclopaedie aan Prof. van Schelven werd opgedragen.

In de Commissie van Toezicht op het geldelijk beheer werd, in de vacature ontstaan door aftreding van Mr. J. Verdam, de heer J. Balhuizen benoemd, die reeds meermalen de Vereeniging in deze functie diende.

Ook hier willen Directeuren gaarne hun waardeering uitspreken voor de wijze waarop deze Commissie haar taak verricht.

Op verzoek van den Academischen Senaat werd door Directeuren een som beschikbaar gesteld, waardoor het den Senaat mogelijk werd gemaakt ook voor de Vrije Universiteit om de vijf jaar prijsvragen, speciaal voor studenten, uit te schrijven.

Het kan geen verwondering wekken, dat vrijwel op elke vergadering van Directeuren de toestand der financiën onder het oog werd gezien. Met dankbaarheid mag worden gezegd, dat ernstige moeilijkheden inzake rentebetaling, niet werden ondervonden.

Is de Vereeniging in haren arbeid, om de Hoogeschool datgene te verschaffen wat deze noodig heeft, afhankelijk van de gaven van hen, die instemmen met haar beginsel, een woord van oprechten dank mag ook hier weder niet ontbreken aan de breede schare van correspondenten, die in trouwe medewerking jaar in jaar uit den stillen arbeid der inzameling van deze gaven, tezamen met dien der propaganda, verrichten.

Ook de Provinciale Comité's, welke door hunne leiding dien arbeid bevorderden en sterkten, worde hier voor hunne toewijding dank betuigd.

De „Mededeelingen aan Correspondenten” verschenen dit jaar zes

keer en brachten telkens een rijken voorraad van gegevens ten dienste van het werk der propaganda.

De samenwerking van Bestuur en Personeel, onder de zoozeer gewaardeerde leiding van den administrateur, liet niets te wenschen over; uitbreiding van werk bracht mede de aanstelling van een nieuwen bediende.

Het kantoor onderging eveneens een uitbreiding; sedert jaren was daarnaar reeds uitgezien, maar om financiëele redenen was steeds uitgesteld daartoe over te gaan; de toestand werd in den loop van het jaar evenwel van dien aard, dat moest worden doorgetast, wilde de arbeid op het kantoor er niet onder lijden.

Directeuren gaven aan Mej. E. J. Veltkamp op haar verzoek, wegens huwelijk, eervol ontslag als kantoorbediende. In April 1932 was het 12½ jaar geleden, dat Mej. Veltkamp aan het Bureau der Vereeniging als bediende werd verbonden. Directeuren gedenken dankbaar wat Mej. Veltkamp voor de Vereeniging heeft gedaan.

Tegelijk met de uitbreiding van kantoorruimte kon aan het gebrek aan plaatsruimte voor de boekenberging der bibliotheek gedeeltelijk worden tegemoet gekomen, doordat in één werk Keizersgracht 166 zoo kon worden verbouwd, dat een gedeelte voor kantoor en een ander deel voor bibliotheek kon worden ingericht.

De bouw en inrichting van het nieuwe laboratorium, dat inmiddels kon worden geopend, verliep in het jaar 1932 zonder moeilijkheden.

De gewone jaarvergadering werd te Leiden gehouden.

In die vergadering werden de huishoudelijke werkzaamheden afgedaan.

Voor hetgeen werd besloten en behandeld, worde verwezen naar het verslag dier vergadering in dit Jaarboek opgenomen.

De Wetenschappelijke Samenkomst had op den dag aan de jaarvergadering voorafgaande plaats; beide vergaderingen mochten zich in een groote opkomst verheugen.

De samenwerking met Vereenigingen, Instituten en Fondsen, in verband met den arbeid van onze Universiteit, vond ook dit jaar op de meest aangename wijze plaats.

Voor verdere bijzonderheden, wat aangaat benoeming en aftreding van bestuursleden en regenten, worde verwezen naar de verschillende andere paragrafen in dit Jaarboek voorkomende.

Nog moet worden vermeld, als met het leven der Vereeniging in nauw verband staande, dat Mevrouw Kuyper zich gedwongen zag wegens gezondheidsredenen als Directrice van het Hospitium af te treden; Mejuffrouw Loggen werd bereid gevonden tijdelijk haar plaats in te nemen; met dankbaarheid zal steeds worden teruggezien op wat Mevrouw Kuyper voor het Hospitium heeft gedaan, wat hare persoonlijkheid aldaar voor de bewoners is geweest.

Daar dit evenwel zaken zijn, die het Studiefonds aangaan, worde hier met dit korte woord volstaan.

In het kort zijn hiermede de belangrijkste feiten uit het afgelopen jaar weergegeven.

De tijden zijn moeilijk en uitzicht op verbetering ontbreekt; maar Directeuren gaan voort met de vervulling van hun taak, in het vertrouwen, dat God de Heere zal voorzien op Zijn tijd en Zijne wijze, in alles, waaraan de Hoogeschool voor haren arbeid behoefte heeft; van het medeleven van alle leden en begunstigers door gebed en gaven hangt zooveel af; maar de bewijzen ontbreken Gode zij dank niet, dat de Vrije Universiteit haar plaats vast behouden mocht in de harten van hen, die de Gereformeerde beginselen liefhebben.

§ 4. De Jaarvergadering te Leiden.

(6 en 7 Juli 1932).

De oude Sleutelstad heeft de vrienden van onze Vrije Universiteit gastvrij ontvangen. Uit alle deelen van het land waren ze weer saamgestroomd, om deze dagen mee te vieren. Want, ook al kan dan niet ieder jaar een jubileum gevierd worden en valt er niet ieder jaar iets bijzonders te gedenken, de Vrije Universiteits-dagen blijven toch altijd *feestdagen* voor ons volk, dat zijn Vrije Universiteit liefheeft.

Dat de Regelings-Commissie zich zooveel moeite had getroost om de vergadering te doen slagen, heeft niet weinig tot de opgewekte stemming bijgedragen.

De bidstond.

Ook nu weer ging een bidstond aan de jaarvergadering vooraf. Hij werd gehouden in de Geref. kerk aan de Hooigracht. Voorganger was Ds. H. Thomas, Gereformeerd predikant te Leiden.

Spreker bepaalde ter inleiding tot gebed zijn gehoor bij Spr. 16 : 3: „Wentel Uwe werken op den Heere, en uwe gedachten zullen bevestigd worden”. Bij de ontwikkeling van zijn tekstwoord wees de voorganger er op, dat het verplaatsen van iets zwaars is: wentelen, en het verplaatsen naar boven is: op den Heere wentelen. Zoo wordt onze arbeid licht. En de belofte is: Onze gedachten zullen bevestigd worden, de schikkingen onzer harten. Van het grootste belang is dus na te gaan of onze werken goed zijn en of onze gedachten zuiver zijn. Want alleen in dat geval wacht ons heil.

Waarom bidden mogelijk zoovelen niet voor de V.U.? Omdat zij niet principieel, niet ideëel leven, maar uit de gewoonte, de mode, de traditie, de algemeene opinie, de geschiedenis, het voordeel, het vooroordeel, de sympathie, of antipathie jegens personen of gebeurtenissen. Daarom moeten wij begeeren, dat allen die den Heere vreezen uit en naar de *beginselen* Zijns Woords leven, dan gaan ze ook voor de V.U. bidden. Want wat is het werk dat wij in de V.U. belichaamd zien? Dit, dat we op het terrein van de wetenschap den Naam van onzen Vader hoog houden en Hem in al Zijn werken prijzen willen, dat we op het terrein

van de wetenschap Christus' Koningschap eeren willen, slechts bij het licht van Gods Woord werken willen en onze studeerende jeugd, ook voor de toekomst, in de waarheid willen opvoeden.

We kunnen met enkele plaatsen aan de Rijks- of Stadsuniversiteiten onze roeping niet vervullen. Daarom er naast en er tegen bouwen, zelfstandig en vrij. We hebben veel dankensstof als we terugzien op den geleverden arbeid, op den zegen. Maar ook niet weinig biddensstof. We moeten onze Vrije Universiteit den Heere opdragen, onze werken wentelen op den Heere, opdat wij leven mogen uit diep besef onzer roeping, opdat wij hebben en houden mogen onze vrijheid, opdat wij werken mogen in het geloof, opdat wij door persoonlijke vroomheid onze arbeid mogen aanbevelen, opdat wij het ideaal mogen nastreven en *bereiken* dat de V.U. van en voor de *geheele* Gereformeerde gezindheid zij, en opdat onze arbeid in liefde verricht worde.

Na het zingen van het 10e vers van het Gebed des Heeren droeg Spreker in een vurig gebed de nooden en behoeften van de Vrije Universiteit aan den troon der genade op. Met het zingen van Gez. 96 werd de plechtigheid besloten.

De begroetingssamenkomst.

Na den bidstond vond op „Den Burcht” een bijeenkomst plaats, waar de velen, die van buiten gekomen waren, dank zij de goede zorgen van de Regelingscommissie, gelegenheid vonden elkander te ontmoeten.

Even nadat men zich groepsgewijze gezellig aan de talrijke tafeltjes had geschaard; zette de muziek het Wilhelmus in, waarvan twee coupletten staande werden gezongen.

De secretaris van de Regelingscommissie, de heer G. de Jong Ezn., zwaaide de scepter en hij deed dat met meesterlijke gebaren, zoodat Dr. H. Colijn op een gegeven moment op het platvorm van den directeur van de Leidsche Chr. Harmonievereening, welke de avond met muziek opluisterde, kwam te staan en vertelde, dat hij door den heer De Jong was opgecommandeerd om te spreken, aan welk commando hij als oud-soldaat dadelijk gevolg had gegeven. Spreker herinnerde aan het woord van Ds. Thomas, dat de Vrije Universiteit niet een gave van ons is, die wij aan God hebben gegeven, maar een gave Gods, die Hij ons heeft geschonken. Wij hebben al onze krachten in te spannen, om ons deze gave waardig te maken. Deze avond is bijzonder geschikt om elkaar daartoe op te wekken. Ieder van ons heeft ten opzichte van de Vrije Universiteit een taak te vervullen. Als President-Directeur, waartoe gij mij zelf gekozen hebt, aldus Spreker, neem ik thans het commando over en ik beveel u, van deze plaats slechts heen te gaan in het besef, dat gij een taak hebt te vervullen ten opzichte van de Vrije Universiteit, zoodat zij haar werk tot heil van ons volk krachtig kan voortzetten.

Een oogenblik later, toen het applaus op Dr. Colijn's rede nauwelijks was weggestorven, zweeg het geroezemoes opnieuw voor de stem van Mr. H. Bijleveld, die in een kernachtige rede de huidige critiek op de

Vrije Universiteit wegvaagde, en onder daverend applaus er op wees, dat het toch wel gek is, dat die slavenkindertjes, waarvan men aan de overzijde spreekt, het bestaan hebben, om de Vrije Universiteit 50 jaar in stand te houden.

Ook Ds. T. Ferwerda, van Amsterdam, curator der Vrije Universiteit, voerde het woord, en wees er op, dat de Vrije Universiteit weer het beginsel heeft gegrepen, dat bloeide in het begin van de stichting van de Leidsche Universiteit, maar door deze universiteit is losgelaten.

Tenslotte sprak Dr. H. J. Verloop, van Wassenaar, die aantoonde welk een waarde onze Vrije Universiteit heeft voor het geloofsleven van den Christen.

De Jaarvergadering.

Donderdagmorgen was de met palmen fraai versierde groote zaal van de Stadsgehoorzaal met een groote schare belangstellenden gevuld.

Prof. Dr. J. Waterink, aan wien door Directeuren het presidium van deze vergadering was opgedragen, opende de vergadering, deed zingen Psalm 118 : 7 en 8, las vervolgens 1 Corinthe 3 en ging voor in gebed.

De hierna gehouden openingsrede, opgenomen in dit jaarboek onder § 5, werd meermalen door luid applaus onderbroken. De woorden van herinnering jegens wijlen Prof. Mr. D. P. D. Fabius en wijlen Mr. Th. Heemskerk werden door de vergaderden staande aangehoord.

Na het uitspreken van de rede zongen de aanwezigen staande: „Mijn schild ende betrouwen”.

Onder luid applaus besloot de vergadering het volgende telegram te zenden aan H. M. de Koningin:

„De Vereen. voor H. O. op Geref. grondslag, in jaarvergadering bijeen binnen Leiden, brengt van deze historische plek Uwe Majesteit de verzekering dat Vereeniging en V. U. in den geest van de standvastigheid door het oude Leiden eens betoond, zich scharen in trouwe rondom den troon, Uwe Majesteit toebeddend den zegen en wijsheid des Allerhoogsten.”

De vergadering zong staande het eerste couplet van het Wilhelmus. Het volgend telegram van deelneming zond de vergadering aan Mevr. de Wed. Heemskerk—De Zarembo:

„De Vereen. v. H.O. op G.G., in jaarvergadering bijeen, heeft de behoefte U in dankbare herinnering aan 't vele, dat God haar schonk in Uw onvergetelijken man, haren beminden Mr. Heemskerk, als bewijs van haar medeleven met U, Gods vertroosting toe te bidden bij Uw smartelijk verlies.”

Ten slotte verzond de vergadering een telegram van gelukwensch aan Ds. J. J. Miedema te Groningen, één der trouwe bezoekers van de

V.U.-dagen, die verhinderd was, wyl hij juist dien dag zijn zilveren jubileum als Groningsch predikant vieren mocht.

Berichten van verhindering waren ingekomen van den curator Dr. K. Dijk, en van den Senaat der Leidsche Universiteit.

Hierna kwam het Jaarverslag aan de orde.

Dr. Colijn spreekt.

De bespreking werd ingeleid door Dr. H. Colijn, die den Praeses onder vroolijkheid onder de aandacht bracht, dat hij als oud-predikant, die elken Zondag twee preeken moest maken, behoorde te weten, dat een politiek persoon niet is als een automaat, waarbij men maar op een knop behoeft te drukken, en er komt een redevoering uit!

Als Spreker dan toch het woord moet voeren, dan wil hij de aandacht vestigen op de financieele paragraaf in het jaarverslag. Spreker herinnerde aan de niet te overtreffen offervaardigheid van het Calvinistische volk bij het gouden jubileum der Vrije Universiteit, waardoor de 4e faculteit kon worden gesticht. Voor de exploitatie van laboratoria, etc., verbonden aan deze faculteit, vroegen Directeuren f 60.000 per jaar. Spreker is overtuigd, dat dit bedrag er ook zou gekomen zijn, had de crisis zich na 1930 niet ongemeen verscherpt. Het Gereformeerde volk bestaat niet uit vele rijken en edelen en daarom wordt hun taak al zwaarder. Echter, men bedenke, dat het goud in het vuur wordt beproefd. Nu moet blijken dat de liefde voor de Vrije Universiteit niet maar lippendienst en applaus was. Spreker wanhoopt nog niet, maar wil er alleen op wijzen, dat de inspanning moet verdubbeld. Tot de duizenden vrienden van de Vrije Universiteit richt Spreker het verzoek, de bede, om, gelijk de kinderen Israëls, voort te trekken ook onder bijzonder moeilijke omstandigheden, opdat de aangevangen arbeid niet halverwege zou moeten worden stilgezet. De helft is bijeen. Op de andere helft is nu het wachten. Als bemoediging deelt Spreker mee, dat ter dekking van het tekort de Hoogleraren door vrijwillige salarisverlaging 1/5 hebben bijeengebracht (applaus). Dat zijn ook geen rijken of edelen. Zorgen wij nu voor de andere 4/5 (luid applaus).

Het verslag werd hierna onder dankzegging goedgekeurd.

Gehoord het rapport der commissie van controle werd de penningmeester onder dankzegging van zijn beheer gedéchargeerd.

Hierna is aan de orde de verkiezing van een bestuurslid (periodiek aftredend de heer Joh. Krap), directeur der vereeniging. Directeuren hebben als tweetal gesteld Mr. G. H. A. Grosheide, oud-directeur der Universiteit, en Mr. D. W. O. A. Schüt. Gekozen wordt de eerstgenoemde, die de benoeming aanvaardt.

Na een korte pauze, die beëindigd werd met het zingen van het laatste vers van Ps. 100, verkreeg Ds. J. de Waard, van Rijnsburg, het woord om te spreken over: „Samenwerking eerst naar binnen”.

Van deze rede is onder § 6 verslag opgenomen.

Ds. H. Thomas te Leiden, voorzitter der Regelingscommissie, heeft ter jaarvergadering aan Directeuren aangeboden een bedrag van f 2086.07, zijnde de opbrengst van een collecte, die de Geref. Kerken in de Provincie Zuid-Holland ter gelegenheid van het feit, dat deze jaarvergadering in hun provincie gehouden werd, hielden. Hij voegde daaraan toe, van nog 20 Kerken toezegging van collecte te hebben ontvangen.¹⁾

De middagvergadering.

Te ruim kwart over twee ving de nog drukker bezochte middagvergadering aan met het zingen van een vers van Ps. 138.

Eerste spreker in de middagvergadering was Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, van Amsterdam, die refereerde over het onderwerp: „Taak en plaats der wijsbegeerte aan onze Universiteit”, van welke rede onder § 7 verslag is opgenomen.

Tweede spreker was Mr. J. A. de Wilde, van Den Haag, die sprak over het onderwerp: „De nationale beteekenis van de Vrije Universiteit”, voor welke rede verwezen wordt naar § 8 van dit jaarboek.

De voorzitter dankte de sprekers voor hun goede woorden.

Besloten werd de bepaling van de plaats van de volgende vergadering over te laten aan Directeuren, alsook de vaststelling der korte notulen.

De voorzitter richtte woorden van dank en welkom tot wethouder T. S. Goslinga, vertegenwoordiger van het Leidsche gemeentebestuur. Spreker herinnerde met een verwijzing naar het spotblaadje, dat in 1886 het licht zag uit den kring der Leidsche universiteit, aan de veranderde tijden, nu de hortus botanicus der Leidsche universiteit voor deze vergadering de podiumversiering belangeloos ter beschikking stelde (daverend applaus).

Spr. dankte den afgetreden directeur, den heer Joh. Krap, voor al zijn arbeid tot in zijn ouderdom voor de V. U. verricht, en allen die tot het welslagen der Universiteitsdagen ditmaal medewerkten, welke dank hij samentrok in een speciaal woord tot den secretaris en voorzitter der regelingscommissie, de heeren G. de Jong Ezn. en Ds. H. Thomas.

Nadat Dr. H. Colijn een woord van dank had gericht tot Prof. Waterink voor zijn bezielend openingswoord en uitnemende leiding, onder opmerking dat voor zijn besef deze universiteitsdagen tot de beste behoorden, die hij ooit mocht meemaken en waarvan hij hoopte dat ze voor de toekomst rijke vruchten zouden mogen afwerpen, zong de vergadering staande Ps. 89 : 8, waarop Z.Exc. A. W. F. Idenburg voorging in dankgebed.

De gemeenschappelijke maaltijd.

De gemeenschappelijke maaltijd bleek ook nu zeer in trek en een groot aantal gasten zat dan ook 's avonds in „De Vergulde Turk” aan.

Prof. Waterink was tafelpresident. Hij heette allen welkom en

¹⁾ De totaal-opbrengst van deze collecte is gestegen tot f 4796.51.

ging voor in gebed. Nadat eenige gangen waren geserveerd, bracht de tafelpresident, der traditie getrouw, den eersten dronk uit op onze Landsvrouw, wat aller instemming oogstte.

De rij der sprekers werd geopend door Prof. Waterink, die een speciaal woord sprak over de voedsterheeren der Vrije Universiteit, onder mededeeling dat het busje van het damescomité, dat aan tafel had gecirculeerd, f 52.01 opgebracht had. De Directeuren beteekenen voor de Vrije Universiteit zeer veel, waarop spreker op hen, speciaal op den President-Directeur, een dronk uitbracht.

Dr. H. Colijn, de volgende spreker, meende te moeten ontkennen, dat Directeuren zulke verdienstelijke mannen zijn. Ze zijn eigenlijk postboden, die doorgeven wat ze van het volk ontvangen. Veel gewichtiger is de taak van Curatoren, die toezicht moeten houden op niet minder dan 23 hooggeleerde heeren en hun arbeid. Spreker zou zijn functie dan ook niet gaarne ruilen voor curator aan welke universiteit ook. Spreker kan tot zijn leedwezen geen dronk uitbrengen op den President-Curator, wijl Mr. Heemskerk niet meer in ons midden is. Spr. wilde daarom drinken op het geheele Curatorium en den wensch uitspreken, dat de vacature in dit college spoedig zal zijn vervuld.

Mr. S. de Vries Czn., Curator der Vrije Universiteit en waarnemend President van het Curatorium, wijdde op geestige wijze uit over de taak van het Curatorium, om ten slotte een dronk uit te brengen op de Professoren, waarom toch eigenlijk de Universiteit draait.

Prof. Dr. A. Goslinga voerde het woord als oud-pro-rector, een speciaal woord wijdend aan de actie van het Damescomité, dat hij huldigde voor het ontwikkelde initiatief en waarop hij een dronk uitbracht.

De tafelpresident sprak een slotwoord, waarna de geanimeerde tafel op de gebruikelijke wijze werd beëindigd.

§ 5. Openingsrede van Prof. Dr. J. Waterink.

Geachte Vergadering,

Hooggeachte Broeders en Zusters,

Het is mij een hartelijke vreugde, dat ik op de 52ste Jaarvergadering van onze Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag bijeengekomen op historischen bodem in de aloude Sleutelstad, U een hartelijk welkom mag toeroepen.

Dat ge hier zijt, bewijst, dat gij geloof hebt in de zaak die ons samenbrengt; bewijst, dat gij gelooft, dat onze God het werk Zijner handen niet zal laten varen.

Onze Universiteit is de tweede halve eeuw van haar bestaan ingetreden. En al liggen de herinneringen aan het Jubileum nog versch in

ons geheugen en al konden we verleden jaar onze vergadering zetten in het teeken van de gevierde feesten, de voortglijdende tijd herinnert ons er aan, dat wij vooruit moeten en verder. Onze tijd, zoo vol klachten, schijnt er niet geschikt voor om een krachtig „voorwaarts” te doen hooren. Maar niet hij heeft moed en geloof, die het voorwaarts durft doen hooren op het exercitie-terrein waar de parade tot vreugde van de toeschouwers gehouden, geen andere moeilijkheden meebrengt, dan een bestoven groot tenue en wat dorstige kelen. Moed toont de veldheer, die midden in de moeilijkheden, als de vijand van alle kanten loert, als het pad schier onbegaanbaar is, als het kruit en het lood dreigt op te raken, als nachtelijk duister dreigt te komen, toch durft geven het besliste commando: „Voorwaarts”. Het „zegt den kinderen Israels dat zij voorttrekken”, werd gesproken in een moeilijk oogenblik toen voorttrekken onmogelijk scheen. Dat ge hier zijt broeders en zusters, bewijst dat ge verder wilt. En dat in dezen tijd van algemeenen druk onze vrouwen het kostelijk voorbeeld gegeven hebben van toewijding en offervaardigheid, is al een bijzonder hoopvol teeken, dat ons Gereformeerde volk in zijn liefde en ijver voor onze Universiteit niet zal versagen.

Maar al zijn we er van overtuigd, dat er onder ons volk een niet te dooven vuur brandt in de harten, waardoor het altijd weer zich wijden moet aan de zaken van Gods koninkrijk, toch is het noodig dat we op een vergadering als deze, ons bezinnen. Ons bezinnen, ook over de vraag wat onze Universiteit eenerzijds voor de levensontwikkeling van de Gereformeerde gezindheid en anderzijds voor de cultuur-ontwikkeling van geheel ons volk beteekenen zal.

En wanneer we dan zien op welke wijze in andere kringen de belangstelling voor het Hooger Onderwijs wordt beleefd, dan merken we een opvallend, een voor onzen tijd typisch verschijnsel.

In de eerste plaats vinden we deze nieuwere instelling tegenover het Hooger Onderwijs tot uitdrukking gebracht in de brochure van Prof. Kruyt, waarin hij de verhouding tusschen Universiteiten en het leven bespreekt.

En in de tweede plaats was het opmerkelijk, wat door den Amsterdamschen sociaal-democratischen Wethouder Boekman gezegd werd, op het feest der Amsterdamsche Universiteit.

Klaagde Prof. Kruyt dat onze Universiteiten veelszins te ver van het leven stonden en meende hij, dat de arbeid aan onze Hooge Scholen dichter bij de behoeften van de practijk moesten komen, de heer Boekman sprak over een democratiseering van de wetenschap, waarnaar onze tijd vraagt.

Met nadruk willen we er op wijzen, dat niet alleen Prof. Kruyt en niet alleen de kring van den heer Boekman dergelijke wenschen voor ons Hooger Onderwijs uit.

Wij beleven in onzen tijd in alle kringen des levens een reactie tegen

datgene, wat veelszins een foutieve instelling van de wetenschap is geweest. Feitelijk hebben we hier te doen met een erfenis van de Grieksche levensopvatting en met een houding der Universiteiten die, van meet af aan aanwezig, in de dagen van het humanisme nieuwen prikkel ontving.

Veelszins toch is door de wetenschap de houding aangenomen, alsof zij in zich zelve een eigen en voor ieder niet wetenschappelijk mensch, een ontoegankelijk terrein bearbeidde, en dan wel zoo, dat het volk, dat niet wetenschappelijk ontwikkeld was, behoorde tot een soort, dat eigenlijk eenigszins als het mindere moest worden beschouwd.

Zoo was ook de beschouwing in het oude Griekenland. Feitelijk zag men daar een onoverbrugbare kloof tusschen een man die handwerker was en die aan de wetenschap zijn leven gaf. En zelfs onteerde het naar Grieksche opvatting den man van studie, wanneer hij voor geld lessen gaf. Van een eenheid des levens is bij deze Grieksche opvatting geen sprake. Bij deze opvatting is de kring die zich aan de wetenschap wijdt de hooge, de onaantastbare, de fijne groep van menschen, die waarlijk op een en ander en hooger peil staat, dan de eenvoudige handwerker, die nimmer een waarachtige adeldom des geestes bereiken kan.

Recht daartegenover staat het Christendom. Christus omvat met Zijn werk heel het leven. En zij die van Christus zijn, vormen een eenheid tot welke het machtige woord klinkt: „Alles is uwe” en na dat „alles is uwe” volgt dan onmiddellijk „doch gij zijt van Christus en Christus is Gods”. En wie hij ook zij, als de Zoon des menschen hem heeft vrijgemaakt, dan geldt voor hem dit wondere woord: „Indien de Zoon des menschen u heeft vrijgemaakt, dan zijt gij waarlijk vrij”. En daarmede wordt dan die Christen ook vrij in zijn arbeid en ontvangt zijn leven een adeldom, die verre boven elke andere edelheid uitgaat.

Naar deze opvatting is iemand niet heerlijk door het werk dat hij doet; is het niet de vraag of hij de vrije „konsten” beoefent, dan wel of hij timmerman of straatveger is; maar bij deze belijdenis ontleent immers arbeid zijn adeldom aan de betrekking die daar is tusschen Christus en de dagelijksche vervulling van de taak. Een timmerman, die een simpel varkenshok bouwt, maar die dat doet in het besef van zijn Goddelijke roeping en dat doet in volle toewijding aan zijn God zoo goed hij het kan, levert edeler werk dan de wijsgeer, die een systeem in elkander timmert, in levenslangen moeizamen arbeid, maar daarbij geen hooger goed kent, dan menschelijke wijsheid en aardsch geluk.

De adeldom van ons werk wordt bepaald door de betrekking tusschen ons werk en het werk van den Koning der koningen.

Met deze prediking komt het Christendom in de wereld en daarmede

stelt het zich vlak tegenover de klassieke opvatting van de waarde van wetenschap en arbeid.

Helaas heeft in de ontwikkeling der historie het Christendom niet de macht bezeten, in de landen waar een Christelijke cultuur ging heerschen, deze gedachten ook in de kringen der wetenschap, algemeen erkend te vinden. Betrekkelijk spoedig drong de klassieke opvatting ook in den kring van de Christelijke mannen van wetenschap door. Allengs werd de Universiteit weer het geïsoleerde oord, waar men de geesten oefende, maar daarbij helaas ook maar al te vaak opvattingen verkondigde, die in wezen waren naar den geest der wereld.

Eeuwen lang is de Universiteit geweest, als een staatje in den Staat, als een aparte gemeenschap in het gemeenschappelijk leven; niet slechts in dien zin, dat in het samen arbeiden als vanzelf een zeker saamhoorigheidsbewustzijn groeide; dat ware niet zoo erg geweest, het zou slechts een natuurlijk uitvloeisel der dingen geweest zijn; maar ook helaas in dien zin, dat een zekere Universitaire hooghartigheid groeide en men het leven buiten de Universiteit ging zien als het andere en in ieder geval, als het minder edele, het minder verhevene, eigenlijk het minderwaardige. Bij die levenshouding wordt iemand die niet studeert, een filister, wordt iemand die student is, ook al moest in zijn geval student worden afgeleid van het non-studere, toch de commilito, die tot een betere genus van schepselen behoort. Bij deze opvatting groeiden er in de historie van onze Universiteiten meeningen over rechten en plichten van studenten en hoogleeraren, die met de Christelijke zedenleer ten eenenmale in strijd zijn. Geen wonder ook. Immers, deze opvattingen waren gegroeid uit de Grieksche ideaalstellingen en uit het na-middeleeuwsche humanisme.

En al willen we nu niet voorbijzien den ontzaglijken zegen, die onze God toch door de wetenschappen, ook aan deze Universiteiten beoefend en verworven, aan het menschelijk geslacht heeft geschonken, toch was de verhouding tusschen Universiteit en gemeenschap, tusschen wetenschap en handwerk, bij deze instelling er één, die rechtdraads inging tegen den zin van het Christendom.

Maar het kon ook wel niet anders, of zoo moest de Universiteit wel verder van het leven afgroeien. In den organischen samenhang van de levenstotaliteit maakt men nooit ongestraft een scheiding. Zoo groeide vanzelf de ontevredenheid over wat de moderne Universiteiten voor de levenspractijk beteekenden. Als meest merkwaardig symptoom van deze instelling, tevens als het in de historie het eerst gesignaleerde, mogen we wel noemen de wijze waarop de theologie als wetenschap van den godsdienst, op onze Rijks-Universiteiten werd beoefend.

Maar een rede als die van den heer Boekman en een brochure als die van Prof. Kruyt, zijn symptomatisch voor het verschijnsel, dat men iets anders zoekt.

Nu is het onze eere, de eere van onze Vereeniging en de eere van

onze Universiteit, dat van meet af aan de verhoudingen daar anders zijn gezien, dan elders aan de Universiteiten der 19e eeuw. De gedachte van de eenheid des levens, werd daar weer gegrepen. En al spotte men met de bierbrouwers en de kruideniers die een Universiteit gingen stichten, men toonde daarmee slechts den diepsten zin van de Christelijke levensbeschouwing niet te hebben begrepen.

Alles is uwe, en allerwege hebt gij een roeping. Natuurlijk niet in dien zin alsof ieder individueel in staat zou zijn, alles te verrichten. Maar wel zoo, dat ieder persoonlijk te beleven heeft den organischen samenhang des levens en dat hij een verantwoordelijkheid heeft tegenover dat alles, dat in Christus ook het zijne werd.

Daarom mag dan ook aan de Vrije Universiteit de gedachte niet groeien van het Universitair exclusivisme, dat elders werd gevonden. Onze Universiteit is geen van de omgeving door hoge muren geïsoleerd vestinkje met onaantastbare burgers en een buiten de Christelijke ethiek vallende vestings-moraal; onze Universiteit is slechts uiting van het feit, dat God aan Zijn volk ook een rijkdom van kennis en wetenschap heeft willen geven en dat Hij aan dat volk ook een taak geeft, midden in de cultuur eener natie.

De waarachtige *adeldom* van directeuren en curatoren, van professoren en van studenten onzer Universiteit is in zijn diepste wezen dezelfde als die van bakkers en slaggers, van turfgravers en straatmakers; het is de adeldom die alleen daarin bestaat, dat zij hun werk geheiligd kunnen zien door het bloed van Christus en dat zij hun taak zich gesteld weten in hooge verantwoordelijkheid aan den heiligen God. Dat is de waarachtige adeldom des levens. En wanneer onze Universiteit haar hoogheid in iets anders zou zoeken dan daarin, dan ware het beter, dat zij van den dag van heden af niet meer bestond.

Maar als wij het zoo zien, dan blijkt de oude waarheid, dat onze belijdenis de oudste is van al de hedendaagsche opvattingen, maar dat zij tegelijkertijd altijd de nieuwste is en de solutie van de meest moderne problemen in zich draagt. Want immers, bij onze opvatting kan het niet anders, of de Universiteit vraagt aan het leven, wat het leven behoeft. Zoolang de Universiteit haar beginsel handhaaft en dat consequent doet, is het niet mogelijk, dat het belijdende volk zijn Universiteit loslaat. De Universiteit is dan een stuk van Uw leven, mijn broeders en zusters, waarin tot uiting komt, dat alles Uwe is en gij met dat alles, ook met Uw Universiteit, van Christus zijt.

Propaganda voor de democratisering van de wetenschap behoeven wij dan ook niet. Zeker, de Universiteit zal dan niet worden Uw slavin, en *wil* dat ook niet worden evenmin als gij slaaf van de Universiteit zult willen zijn. Slaven-verhoudingen kent men trouwens niet in het koninkrijk Gods. Maar wel zal de Universiteit dienen en zult gij dienen. Neen, nu niet zoo als men het wel eens wil, dat de Universiteit *U* dient en *gij* de Universiteit dient. Wie het zoo ziet, begrijpt tenslotte toch

weer de verhoudingen niet. Volk en Universiteit zijn niet twee, zij zijn één; in de Universiteit dient het volk en in den dienst van het volk dient de Universiteit. En wat gediend wordt? Wel de zaak van den Koning; en onder Zijn regiment dienen wij immers zóó in vreugde!

Dat nu onze Universiteit gelegenheid vond om op de vereischte wijze met de verschillende openbaringen des levens in contact te treden, heel anders dan elders bij de Universiteiten zulks het geval was, bewijst reeds, dat wij onze taak als Universiteit, op eigen wijze opvatten. Immers, waar is elders de verhouding gelijk ten onzent, dat een Universiteit contacten en contracten verkreeg met Vereenigingen op de terreinen van de barmhartigheid en het onderwijs? En nog liggen hier ook voor onze Universiteit onderscheiden mogelijkheden in de toekomst.

Zoo demonstreert het bestaan onzer Universiteit en de Jaarvergadering onzer Vereeniging telkens weer een eigen vorm van synthese.

Onze tijd vraagt echter ook *noch* naar *opheffing van andere bepaalde vormen van antithese*, waar die zouden bestaan. Men wil een synthetisch arbeiden. Maar het is wel opvallend dat *zoowel de antithese als de synthese*, beide gezocht worden in precies de verkeerde richting. Men wil synthetisch bijeen brengen geloof en ongeloof. Men wil synthese zoeken tusschen Schriftgeloof en geloof aan de autoriteit der menschenlijke levenservaring. Men wil wegdoezelen de grenzen, die het machtige woord „daar staat geschreven” altijd dwars door het leven heeft getrokken. Dat schijnt synthese. Maar meer dan schijn is hier niet.

En anderzijds is het niet alleen de oude geest der Universiteit, die een antithese der klassen heeft gepredikt, het moderne Marxisme doet het even consequent. Want bij alle roepen om democratisering der wetenschap, heeft men toch ook in socialistischen kring, het principe van de eenheid des levens allerminst gevonden.

Het Christendom, het Gereformeerd belijden predikt dan ook een *andere synthese en een andere antithese* dan die, waarvan onze moderne tijd spreekt. De antithese wordt niet gevormd door de scheidingslijn, die de menschen verdeelt in klassen en groepen, maar de antithese wordt nog altijd gevormd door de onoverbrugbare kloof, die daar gaapt tusschen hen, die zich ootmoedig buigen voor het Woord van God en hen, die den mensch stellen tot kenbron van waarheid en gezag.

Zagen we nu, dat onze Universiteit van de Christelijke synthese een bewijs is, zij wil tegelijkertijd de ware antithese erkennen. Uit deze antithese is zij evengoed geboren als uit de synthese zooals de Christen die belijdt; zooals hij die belijden moet met een zucht over de breuk, die er door de zonde getrokken werd door het leven, maar zooals hij die toch ook belijden wil, omdat de liefde Gods en zijn liefde tot God, hem ook tot die belijdenis van antithese bracht.

Ook in de beoefening der wetenschap aan onze Universiteit wordt

dagelijksch gevoeld, niet alleen de behoefte aan de echt Christelijke synthese, maar ook de breuk die de antithese dwars door alle leven trok.

En zeiden we, dat alleen door het belijden van de Christelijke synthese onze Universiteit kan bestaan, evengoed is het waar, dat op den dag waarop professoren en studenten de bange antithese in het leven niet meer voelen, onze Universiteit haar bestaansrecht heeft verloren.

Aangrijpend is het, dat nu tegenover onze Universiteit, ook door Christenen een laatlunkende houding wordt aangenomen. Algemeen bekend is b.v., hoe zeer smalend een week geleden het weekblad „Christendom en Cultuur”, dat toch het monopolie van verdraagzaamheid meent te hebben, zich over onze Universiteit uitliet. Over de laatlunkende woorden, door een ongenoemde geschreven, willen we verder geen woord zeggen. Slechts is het mijn behoefte om te verklaren, dat wij den arbeid aan onze Universiteit allerm minst voelen als een dienen in het diensthuis, maar dat wij met vreugde elken dag weer ons met al onze beste krachten geven voor de zaak van onzen God, die Hij in onze Universiteit op aarde heeft willen stichten. En wanneer men smalend spreekt over het wetenschappelijk gehalte van den arbeid onzer professoren, dan kunnen wij alleen maar zeggen, dat het nageslacht zal kunnen oordeelen of den arbeid aan onze Universiteit, in biddend opzien tot God verricht, vrucht heeft gedragen voor het leven der wetenschap.

Een ding maakt ons gelukkig en dat is dit, dat wij weten dat het Gereformeerde volk den arbeid aan de Universiteit draagt in zijn liefde en in zijn gebed.

Geloof ons, dat men ook aan de Universiteit overtuigd is van de groote verantwoordelijkheid die er rust op hen, die tot leiding geven aan het leven in het werk der wetenschap zijn geroepen.

Maar zoo, in het bewustzijn van onze taak, durven wij zelfs in een tijd van crisis en malaise, de zaak van onze Universiteit blijven voorstaan en blijven dienen en wagen we het ook om van U het gedurig offer te vragen. De grootste crisis van onzen tijd is de crisis van afval. Tegen de miskenning van de ordeningen Gods wil ook onze Universiteit een dam opwerpen. En zoo staat onze Universiteit met haar wetenschap midden in den strijd der geesten en zoo bevelen wij haar ook op dezen dag aan in de gunste onzes Gods.

Tot hiertoe maakte Hij alles zoo goed.

Het jaar dat achter ons ligt is een nieuw bewijs van de stage trouw van den Verbondsgod aan Zijn eigen werk.

Wel werd de kring onzer Universiteit getroffen, doordien God mannen, die in Zijn gunste grooten naam onder ons volk hadden verworven, van ons wegnam.

Met dankbaarheid gedenken we wat Professor Fabius voor

de Vrije Universiteit is geweest. De lasten van een gansche faculteit heeft hij langen tijd gedragen op zijn door Gods genade sterke schouders. Wel leefde hij in de laatste jaren niet meer in onzen kring, maar dankbaar zullen wij blijven gedenken, wat Professor Fabius in zoo moeilijke jaren voor onze Universiteit, met zooveel toewijding, zooveel volharding, zooveel liefde heeft volbracht. De strijder is ingegaan in de ruste der overwinning. En danbaar voor wat hij geweest is staren wij hem na.

En dan — God nam voor een paar weken van ons weg den President-Curator onzer Universiteit, Mr. Heemskerk. Een gansch zeer bijzondere gave was hem geschonken. En in hem mochten wij als Universiteit van deze gave genieten. Zijn werk voor onze Universiteit was veelszins een werk, dat niet naar buiten trad. Daarom is het niet minder geweest, misschien zal het daardoor meer nog gemist worden dan menigeen kan vermoeden. Zijn fijn besnaarde geest, zijn aristocratische figuur en bovenal zijn rijk en blij geloofsleven, was voor onze Universiteit, ook voor onze Universiteitsdagen, niet slechts een geliefd decoratief, maar ook een kracht waardoor naar binnen en naar buiten het werk Gods in onze Universiteit aan schoonheid en aan vreugde won. Wij hebben Heemskerk heel lief gehad. God heeft hem van ons genomen. Toen wij dachten ons te zullen verheugen, omdat hij den leeftijd der zeer sterken had bereikt, heeft onze God hem omkleed met volmaakte vreugde van eeuwige verheerlijking. Zijn gedachtenis zal onder ons niet ophouden en tot een zegen zijn.

Zoo gaan de ouden heen; de sterke held Fabius en de rijk begaafde, de fijn besnaarde Heemskerk moesten wij missen. Wij denken hier aan het woord van den dichter Soera Rana bij het sterven van Groen van Prinsterer:

De helden zijn gevallen,
De besten heengegaan;
De vele duizendtallen
Des vijands groeien aan.

Wij zouden wel versagen
Voor hun geduchte macht,
Daar wufte spotters vragen:
Waar ligt dan thans uw kracht?

Maar vluchten ook verraad'ren
Getrouwe zonen niet!
Zij kennen nog der vaadren
Ootmoedig krijgsmanslied.

En of hun hoop mocht falen
En gansch te schande werd,
Zij zullen 't nog herhalen,
Zij 't met verbrijzeld hert:

Mijn schild en mijn betrouwen
 Zijt Gij, o God, mijn Heer!
 Op U zoo wil ik bouwen,
 Verlaat mij nimmermeer.

In die hope en dat vertrouwen vangen ook wij onzen Universiteitsdag aan en in die kracht willen wij, Gods knechten, ons opmaken en verder bouwen.

§ 6. Verslag Rede Ds. J. de Waard.

't Is sprekers bedoeling niet een overzicht te geven van de verschillende terreinen, waarop de samenwerking naar buiten wordt bepleit.

Maar in hun algemeene strekking raken de steeds sterker roepende verlangens naar samenwerking en eenheid ons wel, daar de Vrije Universiteit op het breede erf van het Koninkrijk der hemelen een eigen taak en plaats heeft. En ook zij heeft te doen met de aan elke Christelijke actie gestelde eischen.

Een algemeene gedachte wordt hier slechts uitgesproken en toegelicht, deze nl.: dat elke samenwerking naar buiten, slechts dan overwogen kan worden, indien elk der tot samenwerking opgeroepen partijen eerst *geheel en al zich zelf is*, d.w.z. haar eigen taak, karakter en souvereiniteit kent en handhaaft.

En aan den anderen kant geldt, dat samenwerking naar buiten een uitwisschen van eigen grenzen beteekent, indien niet eerst de samenwerking naar binnen is gezocht met alle kracht en in het werkprogram vooropgezet is.

In de eerste plaats geldt voor den eisch: „Samenwerking — eerst naar binnen”, een algemeene menschelijke overweging. Van samenwerking kan alleen sprake zijn als iedere samenwerkende factor eigen karakter kent en bewaart. Indien het eigene ontbreekt, ontstaat er verwording die strijdt met de karaktergeving van God aan al wat leeft.

De zonde heeft de harmoniën Gods verbroken, maar Christus is gekomen om samenwerking weer mogelijk te maken, en ze is er, maar alleen in Hem. En zoo is er ruilverkeer mogelijk binnen den kring waarin de genade werkt, maar ook daar alleen. Verlichte wetenschap kon niet met onverlichte in ruilverkeer treden. Daarom moeten wij ons zelf zijn. Wij mogen niet ons zelf niet zijn. Wij hebben ons ambt te bedienen, het eigene dat Christus in ons hersteld heeft, te toonen en daarom moeten wij voor een goede samenwerking naar buiten, dat eigene in samenwerking naar binnen eerst zoo sterk mogelijk ontwikkelen.

De geschiedenis geeft lessen genoeg om te bewijzen, dat er geen samenwerking tot Gods eer kan zijn als het eigene niet wordt gekend

en bewaard. Met verschillende voorbeelden wordt dit door spreker toegelicht.

Telkens wringt het in de samenwerking naar buiten, omdat de samenwerking naar binnen niet normaal functioneert.

De wereld wordt al sterker door steeds scherper te formuleeren, de Christenheid al zwakker door steeds slapper te formuleeren.

Dit alles raakt ook ons. Men zegt zoo vaak: laat ons samenwerken, anders moet de nood het doen.

Doch als de groote nood komt, dan zullen alleen de menschen van onwrikbare overtuiging staande blijven.

We kunnen niet samenwerken met anderen op terreinen waarop we zelf nog niet klaar zijn als Calvinisten. Op velerlei terrein is samenwerking naar binnen eerste eisch.

Daar is de vraag naar den oorsprong en het wezen van de ziel, daar is de kwestie van de openbaring, daar is het probleem van Overheid en onderdaan, gezag en vrijheid.

Er is bij velen neiging om met groote ruimhartigheid op deze terreinen samen te werken met menschen van allerlei levensovertuiging.

Het groote gevaar van dezen tijd is afkeer van klare begrippen, en zoo is het de heerlijke taak en roeping van onze Vrije Universiteit op deze terreinen door eendrachtige, naar binnen gekeerde, geloovige samenwerking licht te verspreiden, opdat ons Calvinistische volk zich als een eenheid openbare tot zegen voor de wereld.

§ 7. Verslag Rede Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven.

Spreker, die verheugd is eens in de jaarvergadering over dit onderwerp te kunnen handelen, wil eerst stilstaan bij de taak, vervolgens kort letten op de plaats der wijsbegeerte aan de Vrije Universiteit.

I. *De taak.* Hare zwaarte is het best te verstaan, wanneer men let op de beteekenis die de gangbare wijsbegeerte voor onzen tijd heeft.

De zonde, die we dienen af te leeren is het vergoddelijken van al wat niet God is, m. a. w. de afgoderij.

Welnu, er is wellicht geen macht, die zóó taai juist deze zonde bevordert als de gangbare wijsbegeerte. Dat treedt op 't oogenblik wel heel sterk aan den dag in de moderne en vaak toch zoo oude theorieën omtrent het oeconomische leven en den staat. Maar meer dan één uiting is hier toch niet. Spreker zou vele andere daarnaast kunnen stellen: zoo in de theorie omtrent het physische, de geschiedenis, het ethische leven, enz. Al deze uitingen zijn echter goeddeels te herleiden tot één grondfout, de geheele of gedeeltelijke vergoddelijking van het schepsel.

Dat blijkt reeds dadelijk in het voornaamste begrip der systematiek, dat der substantie. Nu eens met de metaphysica of met de evolutie-theorie slechts één den kosmos immanente substantie aanvaardend, dan weer met de voorstanders van het compromis tusschen deze beide

richtingen twee substanties aannemend, strijdt deze systematiek in beide gevallen met de Heilige Schrift. Deze immers kent aan God alleen de eer toe, „hypostasis” of „substantie” te zijn.

De gevolgen der opname van het valsche substantiebegrip bleven natuurlijk niet uit: de misvatting der gangbare wijsbegeerte omtrent de genetische ontwikkeling van het latere uit het vroegere drukt zwaar niet alleen op de praktijk van de religie, maar ook op de vakwetenschappen, inzonderheid op *psychologie* en *logica*, wat spreker nader uitwerkt.

Al kost het aanvankelijk groote inspanning zich te onwennen aan de gangbare synthese-philosophie, op den duur wint wie zich ook hier voortdurend oefent in de gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift, steeds rijker inzicht in de weelde van Gods werken.

Naast de systematiek trekt ook de bestudeering van de geschiedenis der wijsbegeerte daarvan profijt. Zoo bestudeerd, kan het verleden ons weerhouden zoowel van gevaarlijke proefnemingen in de practijk als van ondoordachte constructies in de theorie.

II. *De plaats.* Deze is voor verschillende groepen van studenten uiteraard niet gelijk. Spreker laat achtereenvolgens de onderscheiden examina voor welke men zich op dit gebied kan voorbereiden de revue passeeren. Daarbij blijft z. i. zeker nog ruimte voor enkele desiderata. Anderzijds mag dankbaar vermeld de voorsprong dien de Vrije Universiteit op de openbare universiteiten heeft ten aanzien van de inleidingscolleges, welke ginds een achterstand vertoonen, dien de afdeeling Nederland van de Kant-Gesellschaft dan ook wil trachten in te halen.

III. *Conclusie.* Saamvattend mag gezegd, dat, moge de plaats der wijsbegeerte een bescheidene zijn, haar taak belangrijk is. Haar te beoefenen en te doceeren is vooral dáárom de, volle inspanning waard, wijl, naar het woord van wijlen Mr. Heemskerk, de jongere generatie meer kennis zal noodig hebben dan de oudere. Anders zou de overwinning ook hier ongetwijfeld ten deel vallen aan de synthese-philosophie. Allereerst in het kerkelijke instituut, waar de verwarring van het semi-idealisme met de religie de kerk steeds verder wil dringen op een terrein, dat het hare niet is, en anderzijds onbedoeld in de kerk de hypocrisie bevordert door haar deuren open te zetten voor hen die er slechts een anti-materialistisch idealisme met een Christelijk tintje op nahouden.

Juist deze gevaren prikkelen echter tot verhoogde activiteit, die ernst maakt met de belofte: „Om des huizes des Heeren uws Gods wil zal ik het goede voor u zoeken”. Maar dan is 't ook voor dit onderdeel van het werk der Vrije Universiteit een levenskwestie dat vurig voor haar worde gebeden.

§ 8. Verslag Rede Mr. J. A. de Wilde.

Spreeker wijst op het verheugend feit, dat temidden van gebeurtenissen, die met volle recht beschouwd mogen worden als een voortzetting van den volkerenstrijd, die ditmaal niet met militaire wapenen gestreden wordt, te midden van veel bitter leed en knagende wanhoop, waaronder duizenden buiten en binnen onze landsbrenzen gebukt gaan, de leden der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag in 52ste jaarvergadering samen mogen komen om de groote daden Gods te verkondigen, elkander te sterken in den strijd en de gedachten te concentreeren, niet op crisis-ellende en crisismaatregelen ditmaal, maar op het heerlijke feit, dat nu reeds 52 jaren lang, door goed en kwaad gerucht heen, de Vrije Universiteit de fakkel der „wetenschap naar Geref. beginselen” heeft mogen opheffen, honderden jongelieden tot veilige gids heeft mogen zijn op de eertijds voor het geloofsleven zoo calamiteuse paden der hoogere studie, en onder Gods genadige gunst aan ons volk een geestelijke bate heeft mogen afwerpen, die als vanzelf doet uitroepen: *dit werk is niet uit menschen, maar uit God!*

Vervolgens teekent spreker de Vrije Universiteit: 1. als vrucht van echt nationaal leven; 2. als een onmisbare factor voor de verdere ontwikkeling van ons nationaal bestaan.

Wij, Calvinisten, aldus spreker, zijn nuchter genoeg om klaar en duidelijk te zien, dat wij niet de eenigen zijn die hun stempel drukken op onze nationaliteit. Zelfs vormen wij maar een betrekkelijk kleine groep en numeriek zijn wij verre in de minderheid. Ook de Roomsche Katholieken, de duizenden die van het geloof afvielen, ja zelfs in sommige centra de Joden hebben mede het nationaal karakter van ons volk bepaald. Hun kan het recht op een plaats in het geheel niet worden ontzegd. Spreker herinnert aan den strijd tegen de Spaansche dwingelandij. Niettemin zijn het de Calvinisten geweest, die in het burgerleven, op zee, in den handel enz. door hun ernst en eenvoud den grondslag hebben gelegd van onze nationale welvaart. Die door de Statenvertaling onze taal hebben verrijkt en geadeld, door hun zeden en gewoonten het nationale karakter hebben helpen vormen. En daarom mag nog heden ten dage worden getuigd, dat het Calvinisme vertegenwoordigt den grondtoon van ons volksharakter, een waarheid die lang door de toonaangevende mannen op het gebied van Kerk en Staat, van School en Maatschappij werd miskend. Echter gaf het Calvinistische volk den strijd niet op. Schoon arm naar de wereld, bouwde het scholen, die op den alouden Gereformeerden grondslag werden opgetrokken. Onder leiding van Dr. Kuyper en Dr. Rutgers, heeft dat volk iets gewaagd, iets aangedurfd, dat aanvankelijk meer leek op het pogen van een waanzinnige, dan op het welberaamde en goed gefundeerde plan van verstandige lieden, die hun kracht kenden. Dat waagstuk was.... de *stichting van een eigen Universiteit!* De oprichters zagen in welk een druk en moeite hun volk verkeerde, zij zagen de

ellende der Calvinisten, hun gemis aan aansluiting bij het cultureele leven der bestaande maatschappij. Zij zagen het in zijn kleinheid en gedeeldheid. Doch tevens zag hun oog door de verbeelding een toekomst, die zoo heel anders zou zijn, een volk veelzijdig toegerust, niet langer een rudiment van vroegere glorie, maar weer levende en ageerende in volle, jonge kracht. Door de kracht des geloofs, door de innerlijke overtuiging, dat de rol van het Calvinisme op Nederlandschen bodem nog niet was uitgespeeld, zagen zij een roeping weggelegd ter verrijking onzer nationaliteit, tot sieraad van den Nederlandschen stam, in den strijd voor Gods eer.

Spreeker schetste vervolgens de Vrije Universiteit als een onmisbare factor voor de verdere ontwikkeling van ons nationaal bestaan. Zoolang het Nederlandsche volk bestaat zal het Calvinistisch volksdeel daarvan een onmisbaar bestanddeel uitmaken. Dat is geen roemtaal, aldus spreker. Veeleer drukt deze wetenschap neer, doet ze vragen, of wij. Calvinisten, in ijver en toewijding, in de beoefening van wetenschap en kunst, in krachtsontplooiing en openhartig getuigenis niet verre blijven beneden onze historische taak. Niemand denke dat we het ideaal reeds bereikt hebben. Spreker wijst op den noodigen uitbouw der Vrije Universiteit en de groote verplichting van het Gereformeerde volk jegens haar en besluit met de krachtige opwekking om deze stichting met liefde en toewijding terzijde te staan.

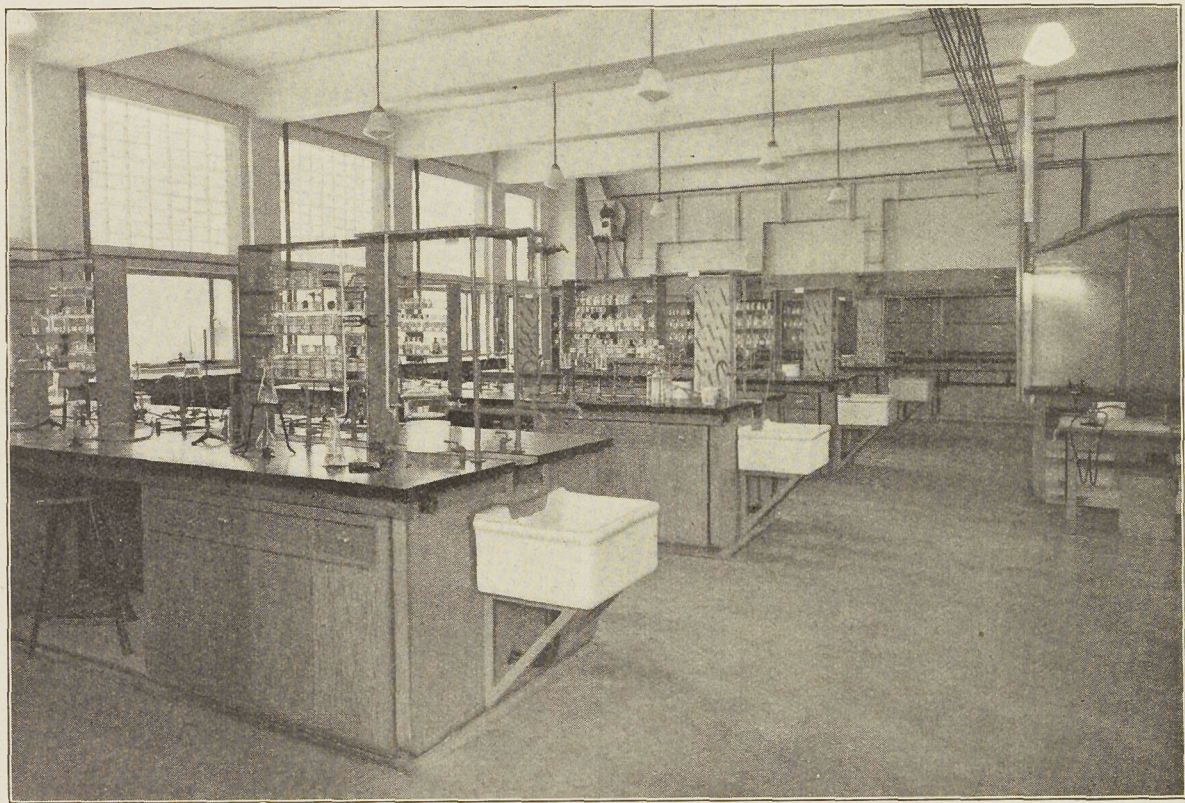
§ 9. Financiën.

In het Jaarboek 1932 moest de totaal contributie-opbrengst reeds een kleine verlaging melden, vergeleken bij 1931. Helaas ging de contributievermindering, door overlijden van leden en begunstigers, maar vooral door bedanken voor en verlagen van bestaande contributies, ook in 1932 door. Aan het einde van dat jaar moest worden geconstateerd, dat een totaal vermindering van f 5180.— was ontstaan. Dat dit feit door Directeuren met zorg werd geconstateerd, behoeft niemand te verwonderen als men bedenkt dat de contributies — zouden de meerdere uitgaven, die de uitbreiding met een vierde faculteit noodzakelijk maakten — met nog dertigduizend gulden per jaar moesten verhoogd.

Toen dan ook in November 1932 de begrooting voor het boekjaar 1933 moest worden vastgesteld, sloot die, nadat ruim tien duizend gulden op diverse posten was bezuinigd, met een tekort van rond vijf en twintigduizend gulden.

Om dat tekort te dekken, werd een nieuwe actie ingeluid. Op 13 Februari werd een groote propagandavergadering belegd in de Keizersgrachtkerk te Amsterdam, waar Z.Exc. Dr. H. Colijn, Prof. Dr. G. J. Sizoo en Prof. Dr. A. Anema het woord voerden.

Het Zusterkoor van het Juliana Ziekenhuis te Amsterdam zong eenige liederen, terwijl de heer Marc. Bouwmeester het muzikale gedeelte verzorgde.

GROOTE PRACTICUMZAAL SCHEIKUNDIG LABORATORIUM.

De Nederlandsch Christelijke Radio Vereeniging werkte mede, zoodat de gesproken woorden over geheel het land werden gehoord.

Er was voor deze vergadering groote belangstelling. De Keizersgrachtkerk was vol.

Gelukkig bleek al spoedig, dat ook per radio door zeer velen was geluisterd.

De giften stroomden binnen.

Ook vele inteeckenbiljetten voor nieuwe en verhoogde contributies kwamen in.

En de medewerkers gingen, na dezen bezielenden avond, met nieuwen moed aan het werk, zoodat thans van een vrijwel algemeene actie mag worden gesproken.

In de statistieken, die in deze paragraaf worden opgenomen, zal reeds blijken dat de resultaten gunstig zijn, al zal pas over een paar maanden het eindresultaat kunnen worden opgemaakt.

Met groote dankbaarheid moge hier melding worden gemaakt van de medewerking van verscheidene studenten onzer Universiteit en van de actie die door en onder de leden der Gereformeerde Jongelingsvereeningen wordt gevoerd.

In 1932 zijn de uitgaven voor de vierde faculteit reeds belangrijk toegenomen. Nu de laboratoria in gebruik zijn genomen en de werkzaamheden daarin werden begonnen, zal voor 1933 een nog grootere stijging zijn te verwachten.

Ook in 1932 werden weer eenige legaten ontvangen, die zeer dankbaar werden aanvaard. Het zijn de volgende:

van N. N.	f 500.—
„ wijlen den Heer A. C. v. Drimmelen, Klundert ..	„ 500.—
„ „ Mevr. Zijlmans—Koning, Raamsd'veer ..	„ 500.—
„ „ Mevr. Bernhard—Hendriks, Zwolle	„ 420.80
„ „ den Heer Y. Norel, Harlingen	„ 500.—
„ „ Mejuffrouw A. Koning, Oegstgeest	„ 500.—

Verder werden eenige giften ontvangen (van G. P. te W. f 50.—; van P. v. A. te Z. f 400.—; van B. v. S. te B. f 500.—) met de speciale bedoeling om door de rente daarvan de jaarlijksche inkomsten te verhoogen. Deze bedragen werden derhalve bij het kapitaal der Vereeniging gevoegd.

In het najaar van 1932 werd aan de Raden van de Gereformeerde Kerken een schrijven gericht, waarin de nood van onze Vereeniging werd uiteengezet en steun gevraagd bij de actie. Het is verblijdend, dat door zoo veel Kerkeraden dien steun werd toegezegd en geboden. Bovendien werden, als gevolg van die circulaire, meerdere extra collecten of giften ontvangen.

De Regelings-Commissie der te Leiden gehouden jaarvergadering heeft zeer veel gedaan tot welslagen dier vergadering.

Daaronder was ook dit, dat aan alle Gereformeerde Kerken (en ook

aan andere naar haar oordeel daarvoor in aanmerking komende Kerken) een circulaire werd gezonden met verzoek om naar gewoonte een collecte voor de Vereeniging te houden en die als feestgave ter jaarvergadering aan te bieden.

Het stemt tot groote dankbaarheid, dat een zoo groot bedrag kon worden aangeboden, waarbij valt op te merken, dat deze som *alleen van Gereformeerde Kerken afkomstig is*.

Het Jaarverslag, dat in steeds grooter oplage moet worden verspreid, werd voor het eerst in 1932 in verkleinde uitgave gedrukt. Een besparing van ruim f 3000.— kon daardoor worden verkregen.

Op de verbouwingkosten van perceel Keizersgracht 166, noodzakelijk geworden door uitbreiding van de Bibliotheek en van het kantoor, kon in 1932 nog een bedrag van f 2000.— worden afgeschreven.

Dat de exploitatie-rekening, niettegenstaande de teleurstellende achteruitgang in de contributie-opbrengst, toch slechts met een betrekkelijk klein tekort behoefde te worden afgesloten, zal zeker door alle leden en begunstigers met dankbaarheid worden opgemerkt.

Moge ook in 1933, tegenover veel dat nu nog met zorg vervult, de liefde van hen, die Gereformeerde beginselen liefhebben, ook blijken in buitengewone gaven. Dan zal de zorg worden weggenomen.

Ons vertrouwen is daarbij op God. Hij zal voorzien.

Hij moge ook allen, die in de organisatie der Vereeniging werkzaam zijn, moed en kracht schenken om in de vooral nu zoo moeilijke taak — de benodigde gelden tot instandhouding van onze Stichting te verzamelen — getrouw te volharden.

CONTRIBUTIE-OPBRENGST IN DE DIVERSE PROVINCIEËN.

		1 Mei 1932	1 Mei 1933
	Raming	opbrengst	opbrengst
Friesland Noord	f 14000.—	f 10522.30	f 9967.65
Friesland Zuid	„ 7600.—	„ 5551.90	„ 4952.30
Groningen	„ 19200.—	„ 14931.57	„ 14153.94
Drenthe	„ 6400.—	„ 3646.20	„ 3659.80
Overijssel	„ 11200.—	„ 5561.15	„ 5409.40
Gelderland	„ 11200.—	„ 8880.42	„ 8851.97
Utrecht	„ 9600.—	„ 7837.50	„ 7804.30
Noord-Holland	„ 20000.—	„ 19537.52	„ 20254.72
Zuid-Holland Noord	„ 19200.—	„ 17354.87	„ 17352.15
Zuid-Holland Zuid	„ 25600.—	„ 18094.62	„ 17153.72
Zeeland	„ 8800.—	„ 5461.70	„ 5283.25
N.Brabant	„ 3500.—	„ 2463.80	„ 2480.65
Limburg	„ 500.—	„ 165.—	„ 175.—
Buitenland	„ 3200.—	„ 3200.—	„ 3200.—
	f 160000.—	f 123208.55	f 120698.85

Statistiek leden en begunstigers der Vereeniging.

LEDEN: (1 Mei)

	1929:	1930:	1931:	1932:	1933:
Friesland Noord . . .	139	131	119	114	104
„ Zuid	62	59	66	63	54
Groningen	143	145	151	149	141
Drenthe	22	24	27	29	28
Overijssel	48	50	56	57	52
Gelderland	88	94	102	105	96
Utrecht	71	83	93	92	82
Noord-Holland	218	237	270	284	284
Zuid-Holland Noord .	169	184	213	202	200
„ Zuid	160	193	200	187	173
Zeeland	39	39	44	45	42
Noord-Brabant	24	31	33 ¹⁾	29	30
Limburg				1	1
Buitenland	64	68	70	81	81
Totaal	1247	1338	1444	1438	1368

¹⁾ Tot einde 1931 waren de provinciën Noord-Brabant en Limburg samengevoegd.

BEGUNSTIGERS: (1 Mei)

	1929:	1930:	1931:	1932:	1933:
Friesland Noord . . .	3219	3229	3477	3785	3690
„ Zuid	1638	1612	1987	1924	1823
Groningen	3244	4304	4661	4607	4618
Drenthe	1403	1380	1702	1748	1767
Overijssel	2243	2202	2503	2512	2469
Gelderland	3172	3032	3238	3278	3388
Utrecht	1976	2008	2304	2291	2358
Noord-Holland	3115	3322	3911	3906	4169
Zuid-Holland Noord .	4236	4375	5133	5056	5304
„ Zuid	4312	4609	5295	5368	5415
Zeeland	1912	2152	2278	2330	2353
Noord-Brabant	658	700	902 ¹⁾	832	842
Limburg				69	73
Buitenland	245	262	275	302	300
Totaal	31373	33187	37666	38008	38569

¹⁾ Tot einde 1931 waren de provinciën Noord-Brabant en Limburg samengevoegd.

Mr. G. H. A. GROSHEIDE, *Penningmeester.*

IE REKENING.

1932.

BATEN.

0.—	Contributiën			
	nagekomen over 1931	f	113.89	
	over 1932	„	114.103.86	
	voor Exacte Faculteiten	„	2.310.85	
				„ 116.528.60
7.05	Schenkingen			
3.09½	voor Vereeniging	f	1.989.06	
9.05	voor Exacte Faculteiten	„	32.—	
7.79	extra Collecten	„	964.06	
	collecten Jaarvergadering	„	4.796.51	
				„ 7.781.63
6.85	Collecten Theologische Faculteit			
5.87	nagekomen over 1931	f	2.048.16	
	over 1932	„	42.507.23	
				„ 44.555.39
3.04	Collegegelden			
	A. Faculteiten	f	34.630.47	
	B. Faculteiten	„	4.600.—	
				„ 39.230.47
	Examengelden			„ 5.565.—
11.75	Inschrijvingsgelden			
14.15	A. Faculteiten	f	1.580.—	
38.43	B. Faculteiten	f	440.—	
17.20				„ 2.020.—
35.25	Interest			
00.—	van Kapitaal-Vereeniging	f	20.295.80	
	van Kapitaal-Med. Fac.	„	1.350.—	
				„ 21.645.80
	Rijksbijdrage voor Gebouwen			„ 4.000.—
	Rijksbijdrage voor Psych. Neurol. onderzoekingen			„ 16.000.—
	Huren			„ 2.532.50
	Bijdrage Van Coeverden-Adriani-Stichting			„ 30.000.—
	Baten Psychotechnisch Laboratorium			„ 402.78
	Tekort			„ 1.047.35½
09.52½				f 291.309.52½

Gezien, met de boeken vergeleken en accoord bevonden.

De Commissie van Toezicht,

J. BALHUIZEN.

R. DOOYES.

Mr. C. VAN RIJ.

ster.

§ 10. In Memoriam Prof. L. Lindeboom.

Ook in den kring van de vrienden en voorstanders der Vrije Universiteit wordt, gelijk in zoo menigen anderen kring, het heengaan van Professor Lindeboom gevoeld als een droevig gemis.

Hoezeer hij belangstelde in haar welstand en een open oog had voor de rijke beteekenis, die deze Stichting voor Gereformeerd Hooger Onderwijs heeft met het oog op de komst van het koninkrijk Gods, bleek wel duidelijk uit de tegelijk hartelijke en ernstige toespraak, waarin hij haar op haar gouden jubileum zijn gelukwensen aanbood, een toespraak, die van groote waardeering en dankbaarheid voor haar arbeid en de vruchten daarvan getuigde.

Toch was deze grijze voortrekker met wat tot heden toe bereikt werd, nog niet voldaan. In zijn zoo even genoemde toespraak uitte hij o.a. ook den wensch, dat de nu nog zoo kleine Medische Faculteit zóó mocht gaan groeien en bloeien, dat ze in staat mocht zijn, ook Gereformeerde *artsen* te geven voor de huizen en Tehuizen, waarin onze kranken verpleegd worden, want — aldus merkte hij op — wij mogen niet voorbijzien, dat vele honderden families in steden en dorpen het gemis van zulk een geneesheer terdege beseffen en ervaren.

Jarenlang is Professor Lindeboom contribuant geweest alleen voor de Medische Faculteit, een eenigszins demonstratieve geste, blijkbaar bedoeld als prikkel voor de verzorgers der Vrije Universiteit om met de eventueele inrichting van deze Faculteit vollen ernst te maken.

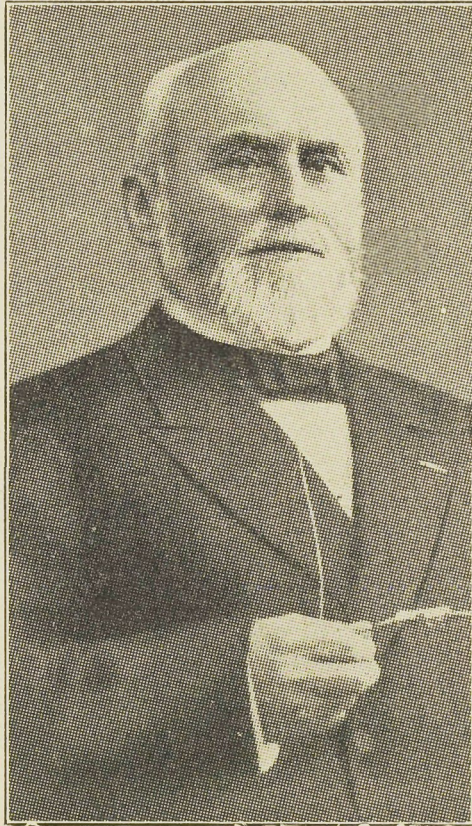
Het moet voor hem dan ook een voldoening zijn geweest, dat het, na herhaalde pogingen, dank zij een overeenkomst, gesloten tusschen de Vereeniging tot Christelijke Verzorging van Krankzinnigen in Nederland en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, ten slotte komen kon tot het in het leven roepen van een allereerste begin der Medische Faculteit en dat als uitvloeisel hiervan in November 1910 de Psychiatrisch Neurologische Kliniek op het Valeriusplein werd geopend.

In de Contact-Commissie, die samengesteld is uit twee vertegenwoordigers van elk der twee partijen en waaraan het toezicht is opgedragen op den arbeid in de kliniek en op de uitvoering en naleving van bovengenoemde overeenkomst, heeft Lindeboom de laatste jaren steeds zitting gehad, wat hij een man als hij was, beteekende, dat hij er al zijn aandacht en werkkraft aan wijdde. Dat de samenwerking der beide Vereenigingen steeds een vlot en gemakkelijk verloop heeft gehad, is voor een niet gering deel aan zijn invloed te danken geweest.

Zoo heeft deze trouwe dienstknecht des Heeren, wiens naam op zeer bijzondere wijze verbonden zal blijven aan de Theologische School, toch ook een krachtig en belangrijk aandeel gehad in de ontwikkeling van de Vrije Universiteit. Waar het de waarachtige belangen van de zaak

des Heeren betrof, was alle enghartigheid en benepenheid hem vreemd. En daarom blijft ook in den kring onzer Vereeniging zijn naam in gezegend aandenken.

T. FERWERDA.

Prof. L. LINDEBOOM.

HOOFDSTUK IV.

§ 11. Algemeene Inlichtingen.

DE VRIJE UNIVERSITEIT.

De Vrije Universiteit te Amsterdam telt vier faculteiten, de theologische, de juridische, de wis- en natuurkundige en de litterarische, en het begin van de medische.

In de theologische faculteit wordt de wetenschap der Godgeleerdheid onderwezen en opgeleid voor het predikambt, de juridische onderwijst het recht. Wie dit onderwijs gevolgd heeft kan advocaat worden, en is benoembaar tot rechter, terwijl hij een aanbeveling heeft tot het verkrijgen van allerlei publieke of particuliere betrekkingen.

In de wis- en natuurkundige faculteit wordt onderwijs gegeven in de wiskunde, de natuurkunde, de scheikunde en enkele verwante vakken. Ze leidt vooral op tot het leeraarsambt aan middelbare en voorbereidende scholen.

De litterarische faculteit houdt zich bezig met talen, geschiedenis, wijsbegeerte en leidt eveneens op tot het leeraarsambt.

Ieder, die het voornemen heeft de lessen geregeld bij te wonen of eenig examen af te leggen kan als student worden ingeschreven.

Wanneer hij daarbij in het bezit is van een einddiploma eener middelbare school, school voor voorbereidend Hooger-onderwijs of daarmee gelijkgesteld diploma, of van een getuigschrift, verworven aan een universiteit, hogeschool of daarmee gelijk te stellen inrichting, moet dit, ter vermelding in het album academicum, worden vertoond.

Om tot de examens te worden toegelaten moet men het eindexamen gymnasium of een daarmee gelijkstaand Staatsexamen hebben afgelegd. Tot de examens in de wis- en natuurkundige faculteit verleent ook het eindexamen H. B. S. 5-j. c. toegang. Om de eigenlijke theologische colleges te kunnen bijwonen, moet een propaedeutisch examen worden afgelegd.

In de theologische faculteit wordt afgenomen het candidaatsexamen, dat den toegang ontsluit onder meer tot het praeparatoir examen in de Gereformeerde Kerken. Vervolgens een doctoraal examen, dat op vijf wijzen wordt afgenomen — algemeen, Oudtestamentisch, Nieuwtestamentisch, historisch, dogmatisch.

In de juridische faculteit heeft men het candidaatsexamen, en daarna het doctoraalexamen. Dit laatste kan op meer dan één wijze worden afgenomen, het meest op den voorgrond treden een privaats- en een publiekrechtelijk type. Wie dit examen heeft gedaan, heeft den titel van Mr. in de Rechten verworven, kan zich als advocaat vestigen, enz.

Dr. A. SIZOO.

In de litterarische faculteit worden vijf candidaatsexamens afgenomen: n.l.

1. Klassieke taal- en letterkunde;
2. Semietische taal- en letterkunde;
3. Nederlandsche taal- en letterkunde;
4. Geschiedenis;
5. Wijsbegeerte.

Voor het doctoraalexamen bestaan vele typen, w.o. ook dat in de wijsbegeerte. Het slagen in het doctoraalexamen geeft het recht leeraar te worden in het vak, waarin men is geëxamineerd.

In de wis- en natuurkundige faculteit wordt candidaats- en doctoraalexamen afgenomen in wiskunde, natuurkunde, scheikunde en hun bijvakken.

In elke faculteit bestaat één doctorale graad, die verkregen wordt door het schrijven en verdedigen van een proefschrift met stellingen. Deze doctorale graad heeft alleen wetenschappelijke waarde en geeft — althans in het algemeen — geen meerdere bevoegdheid.

Het collegegeld bedraagt *f* 300.— per jaar, gedurende vier jaar te betalen, voor de theologische faculteit *f* 100.— per jaar.

Het examengeld bedraagt *f* 40.— voor het candidaatsexamen in de theologische en *f* 60.— voor het doctoraalexamen in deze faculteit en voor alle examens der andere faculteiten. Het inschrijvingsgeld *f* 20.—, terwijl elke student om ingeschreven te blijven per jaar heeft te storten *f* 5.—.

De studie aan de Vrije Universiteit kost niet meer en geeft geheel dezelfde rechten als de studie aan een openbare.

De cursus vangt aan den derden Dinsdag in September en eindigt begin Juni. Er is een Kerstvacantie van vier, een Paaschvacantie van drie en een zomervacantie van twaalf weken.

Exmens kunnen ten allen tijde worden afgelegd, alleen in de vacantes slochts na bijzonder daartoe bekomen verlof.

§ 12. Overzicht Faculteiten en Hoogleraren.

ACADEMISCHE SENAAT.

Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Rector-Magnificus.

Dr. L. van der Horst, Ab-actis.

FACULTEIT DER GODGELEERDHEID.

Dr. V. Hepp, decanus.

Dr. G. Ch. Aalders, ab-actis.

Hoogleraren.

Dr. H. H. Kuyper, Kerkplein 23, Bloemendaal, telefoon 22920, opgetreden 28 Januari 1900, doceert Algemeene en Vaderlandsche Kerkgeschiedenis, Kerkrecht, Encyclopaedie en Symboliek.

Dr. F. W. Grosheide, Amsteldijk 85, opgetreden 13 December 1912, doceert Exegese en Cononiek van het Nieuwe Testament.

Dr. G. Ch. Aalders, Nassaulaan 33, Hilversum, tel. 2223, opgetreden 28 Mei 1920, doceert Exegese en Canoniek van het Oude Testament, Homiletiek en Elenctiek.

Dr. V. Hepp, v. Breestraat 173, opgetreden 26 October 1922, doceert Dogmatiek, Apologetiek, Dogma-geschiedenis en Ethiek.

Dr. C. van Gelderen, v. Breestraat 173, telefoon 22527, buitengewoon hoogleeraar, opgetreden 1906, doceert Exegese van het Oude Testament.

Dr. J. Waterink, Vossiusstraat 21, telefoon 25611, buitengewoon hoogleeraar, opgetreden 8 October 1926, doceert Catechetiek.

FACULTEIT DER LETTEREN EN WIJSBEGEERTE.

Dr. C. van Gelderen, decanus.

Dr. J. Wille, ab-actis.

Hoogleraren.

Dr. R. H. Woltjer, Oranje Nassaulaan 62, telef. 22894, opgetreden 23 September 1904, doceert Grieksch, Latijn en Oude Geschiedenis.

Dr. C. van Gelderen, v. Breestraat 173, telef. 22527, opgetreden 4 Mei 1905, doceert Bijbelsche Archaeologie, Hebreeuwsch, Arameesch, Assyrisch, Arabisch.

Dr. A. Goslinga, Sloterweg 782, Sloten (N.H.), telef. 82110, opgetreden 8 Juli 1918, doceert Nieuwe Algem. en Vaderl. Geschiedenis en Nederlandsche Letteren.

Dr. A. A. van Schelven, Kenaupark 18, Haarlem, telef. 14231, opgetreden 19 December 1918, doceert Algem. en Vaderl. Geschiedenis van de Middeleeuwen tot den vrede van Munster.

Dr. J. Wille, Korte Schoolstraat 2, Baarn, benoemd tot lector 18 October, opgetreden als Hoogleeraar 30 Januari 1925, doceert Nederl. Taal en Letterkunde, benevens die der Oud-Germaansche volken.

Dr. J. Waterink, Vossiusstraat 21, telef. 25611, opgetreden 8 October 1926, doceert paedagogiek.

Dr. D. H. Th. Vollenhoven, 2e Const. Huygensstraat 38, telef. 82885, opgetreden 26 October 1926, doceert Philosophie en Psychologie.

Dr. A. Sizoo, Raphaelplein 26, opgetreden 24 Maart 1933, doceert Latijnsche en Grieksche taal, van den Keizertijd.

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID.

Mr. P. S. Gerbrandy, decanus.

Mr. P. A. Diepenhorst, ab-actis.

Hoogleraren :

Mr. A. Anema, Florapark 10, Haarlem, telef. 10579, opgetreden 28 October 1904, doceert Staatsrecht, Burgerlijk Recht en Volkenrecht.

Mr. P. A. Diepenhorst, Koninginneweg 4, telef. 29652, opgetreden 18 November 1904, doceert Strafvordering, Staatkundige Geschiedenis, Economie.

Mr. H. Dooijeweerd, Apollolaan 175, telef. 91430, opgetreden 15 October 1926, doceert Rechtsphilosophie, Encyclopaedie der Rechtswetenschap en Oud-Vaderlandschrecht.

Mr. V. H. Rutgers, De Lairessestraat 117, telef. 29359, opgetreden 9 November 1928, doceert Romeinsch- en Strafrecht.

Mr. P. S. Gerbrandy, Brahmsstraat 2, telef. 21614, opgetreden 26 September 1930, doceert Handelsrecht en Burgerlijk Procesrecht.

FACULTEIT DER WIS- EN NATUURKUNDE.

Dr. G. J. Sizoo, decanus.

Dr. J. Coops, ab-actis.

Hoogleraren :

Dr. J. Coops, Joh. Verhulststraat 141, telef. 23507, opgetreden 6 December 1929, doceert Scheikunde.

Dr. G. J. Sizoo, Olympiaplein 19, telef. 27554, opgetreden 3 October 1930, doceert Natuurkunde.

Dr. J. F. Koksmä, Olympiaplein 67, opgetreden 10 October 1930, doceert Wiskunde.

Dr. M. van Haaften, Reguliersgracht 17, telef. 32317, buitengewoon hoogleraar, opgetreden 10 October 1930, doceert Verzekeringswiskunde.

FACULTEIT DER GENEESKUNDE.

Hoogleraren :

Dr. L. van der Horst, 1e Const. Huygensstraat 110, telef. 24272, opgetreden 23 November 1928, doceert Psychiatrie en Experimenteele Psychologie.

Dr. L. Bouman, Catharijnesingel 71, Utrecht, telef. 12195, buitengewoon Hoogleraar, opgetreden als gewoon Hoogleraar 27 September 1907, als buitengewoon Hoogleraar 15 December 1925.

§ 13. Mr. Th. Heemskerk †.

Op verzoek van Directeuren schreef Mr. Dr. S. de Vries Czn., President van het College van Curatoren, het volgende „In Memoriam”.

Het afgeloopen jaar dompelde ons in rouw door den dood van Mr. Th. Heemskerk. Zijn verscheiden beteekende voor onze Universiteit en vooral voor het Curatorium een groot verlies. Mr. Heemskerk heeft zoolang deel van het College uitgemaakt, dat men het zich moeilijk zonder hem denken kan.

Toen Ds. van Schelven ons door den dood ontviel, die bijna van de oprichting af Voorzitter van Curatoren was geweest, was Mr. Heemskerk

de vanzelf aangewezen opvolger in het presidium. Afschoon de vacature-Van Schelven nog niet was vervuld, en Mr. Heemskerk zelf de keuze van een voorzitter wilde aanhouden totdat de aanvulling zou hebben plaats gehad, aarzelden de overige Curatoren echter geen oogenblik: wie ook in het College zou intreden, het ware niet denkbaar, dat die eerder voor het voorzitterschap zou in aanmerking komen.

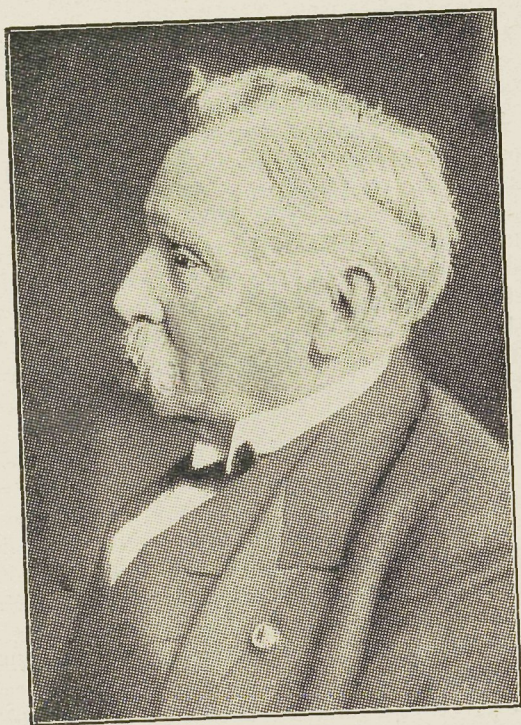
Het was een rustig genot om onder zijn leiding de belangen der Vrije Universiteit te behandelen. In alle vraagstukken, die zich voordeden, wist hij steeds met snelheid de beslissing, die genomen moest worden, aan te wijzen. Onder zijn leiding waren de vergaderingen nooit droog, nooit vermoeiend. Doch wie meent, dat zijn fijne scherts, zijn gezonde humor de hoofdmomenten waren in zijn verdiensten als voorzitter, doet hem onrecht. De grondtoon bij alles was ernst, ernst in het handhaven van de Gereformeerde beginselen, ernst in het bewaren van het streng wetenschappelijk karakter onzer Universiteit. en de aangename vormen, waarin de voorstellen werden gekleed en de debatten werden geleid, waren slechts de zilveren schaal, waarop de gouden vruchten werden opgediend.

Mr. Heemskerk was aristocraat in den besten zin van het woord: zijn manieren waren steeds hoffelijk en elegant; grofheden behoefden men van hem niet te duchten; het zou hem moeite gekost hebben iemand te beleedigen.

Diep was hij doordrongen van de juistheid van den grondslag, waarop onze Universiteit was opgetrokken. De openbaring Gods in Schrift, historie en natuur was hem de eenig betrouwbare gids op het veld van de wetenschap. Wat daartegen inging was eigenlijk geen wetenschap in den waren zin van het woord. Met eenvoudig, kinderlijk geloof aanvaardde hij de in de Heilige Schrift gegeven Godsopenbaring. Vooral zijn gebed droeg zoo echt het kenmerk van innige vroomheid, van warme liefde tot onzen „Vader in Christus”, met welken term hij gaarne zijn gebed inzette.

Hij was stellig, gelijk Professor Anema in zijn herdenkingswoord aanstipt, een heel goed Professor geweest, indien hij ertoe ware geroepen geweest. Doch zijn levendige geest, zijn beweeglijkheid maakten hem minder geschikt voor den langdurigen en stoeren arbeid in de studeercel, dan voor deelname aan het publieke tournooi op politiek gebied en in de rechtszaal. Voorzoover mij bekend heeft hij maar eenmaal aan een werk van min of meer wetenschappelijken aard medegewerkt, nl. met Mrs. Hazelhoff en Polenaar aan de Verklaring van het Wetboek van Strafrecht. Dat was reeds in 1885. Doch op den omslag van den volgenden druk ontbreekt reeds zijn naam. Men kan aannemen, dat zijn tijd reeds te veel door politieke beslommeringen in beslag werd genomen.

Zijn groote verdienste ligt dan ook zonder twijfel op politiek gebied. In de Tweede Kamer voelde hij zich thuis als geen ander. Daar gaf

Mr. TH. HEEMSKERK.

hij zijn redevoeringen die tintelden van vernuft. Daar was hij de geharnaste strijder voor het Christelijk beginsel. Door zijn arbeid als Minister en Kamerlid vooral heeft hij de groote plaats in het hart van ons Gereformeerde volk veroverd. Maar datzelfde volk zag hem, den oud-Minister, den Minister van Staat, dan ook gaarne in het Curatorium der Gereformeerde Universiteit, waarin hij, met korte onderbreking tijdens zijn Ministerschap van Binnenlandsche Zaken, sedert 1891 zitting had en waaraan hij door zijn persoonlijkheid relief gaf.

Bij de herdenking van Mr. Heemskerk past een woord van dank aan onzen God, Die dezen veelbegaafden man reeds op jeugdigen leeftijd, door middel van dien anderen veelbegaafden, wiens naam onlosmakelijk aan onze Universiteit als dien van haren stichter verbonden is, uit de duisternis gebracht heeft tot Zijn wonderbaar licht.

§ 14. Studiebeurzen.

Volgens art. 198 van de Hooger Onderwijswet, kan aan ten hoogste tien onvermogene studenten van buitengewonen aanleg bij elke bijzondere Universiteit een beurs van niet meer dan f 800.— uit 's Rijkskas worden verleend.

Aanvragen voor de hier bedoelde beurzen moeten, op gezegeld request aan den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, worden ingediend bij het College van Curatoren.

Curatoren vragen hierover het advies van de betreffende faculteit en geven op grond daarvan bij de toezending van het request aan den Minister hun advies.

Studenten, in het genot van deze Rijksbeurzen, zijn, gelijk ook aan de Rijks Universiteiten, vrijgesteld van het betalen van collegegelden.

Voorts worden nog in beperkte mate bijzondere rijksbeurzen uitgereikt, waarvoor aanvragen zijn te richten tot en inlichtingen te verkrijgen bij den heer W. de Boer, Secretaris van de Beurzen Commissie, Departement van Onderwijs te Den Haag.

Voor inlichtingen betreffende „Het Studiefonds der Vrije Universiteit” wordt verwezen naar § 20.

Naast de particuliere beurzen, beurzen uitgaande van z.g. leenen en andere corporaties en personen, waaromtrent een overzicht hier moeilijk te geven is, zij nog gewezen op de Kerkelijke beurzen.

Art. 19 der Dordtsche Kerkenordening draagt aan de Kerken op te arbeiden, dat er studenten in de Theologie zijn, die studeeren uit Kerkelijke fondsen.

De namen der Deputaten, door de Gereformeerde Kerken hiervoor aangewezen, zijn vermeld in het Jaarboek ten dienste der Gereformeerde Kerken in Nederland.

§ 15. Het Studiefonds der Vrije Universiteit (met Hospitium).

Verslag door den afgetreden Secretaris, Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven,
uitgebracht in de jaarvergadering gehouden op 5 December 1932

De saamstelling van een jaarverslag moge niet steeds een dankbaar werk zijn, in dit geval viel de uitvoering van dit onderdeel der taak, die de reeds afgetreden secretaris zich ziet toebetrouwd, wel mee: het Studiefonds heeft het in den cursus 1931—'32 druk gehad, maar over het algemeen was het een jaar, waarop men met voldoening kan terugzien.

Studentenactie.

Het begin was vrij triestig: op 17 October 1931 was buiten het niet voltallige bestuur ter jaarvergadering slechts één lid aanwezig, en deze eenling was niet eens een student! Juist die teleurstelling leidde ertoe opnieuw de vraag van onzen altijd mee-levenden administrateur, den heer Faber, aan de orde te stellen, welke wegen men toch moest inslaan om de belangstelling der studenten gaande te maken. Men besloot eens de proef te nemen met het beleggen van een afzonderlijke bijeenkomst met Dames en Heeren Studenten op een uur waarop velen van hen in het gebouw der Universiteit aanwezig zijn. De toeleg gelukte: Maandag 7 December j.l. hadden we een vergadering bezocht door $\pm$ 70 studenten, van wie verscheidenen zich als lid opgaven en ook een 25 zich beschikbaar stelden voor een korte actie in de Kerstvacantie. De oogst viel niet tegen: f 184.— aan giften en f 251.50 aan contributies is een bedrag dat, reeds op zichzelf niet onaardig, zelfs bemoedigend mag heeten wanneer men let op den moeilijken tijd, in welken dit succes mocht geboekt. Van nog meer beteekenis was echter het feit, dat het gelukte het contact met de studentenwereld te herstellen: geen beter propaganda voor onze Vrije Universiteit en al wat met haar samenhangt dan de liefde harer leerlingen.

Personalia.

Geen wonder, dat het Bestuur sindsdien met blijdschap aan 't werk bleef.

Mutaties waren er in dezen kring dit jaar wat meer dan een vorig maal.

In 't Bestuur kwam nl. als afgevaardigde der Theologische faculteit Prof. Dr. F. W. Grosheide in de plaats van Prof. Dr. G. Ch. Aalders, terwijl voor de Litterarische faculteit Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven den afgetreden Prof. Dr. H. J. Pos verving.

In het *Dagelijksch Bestuur* bracht de jaarlijksche verandering in het praesidium ook wijziging in het abactiaat mee: toen Prof. Dr. H. H. Kuyper als voorzitter werd opgevolgd door Prof. Dr. H. Dooyeweerd, moest laatstgenoemde het ab-actiaat dat hij verscheidene jaren met groote liefde had waargenomen, aan mij overdragen.

Aantal leden-stichters, leden, begunstigers en donateurs.

Bleef het aantal der *leden-stichters* het vorig jaar stationair, dimaaldaalde het niet onbelangrijk: door elf sterfgevallen slonk het van 137 op 126.

Gelukkig dat tegenover dit onvermijdelijk verlies een belangrijke winst staat. Het aantal *leden* klom van 131 op 190; dat der *begunstigers* van 262 op 307, en dat der *donateurs* van 13 op 16.

Zoo steeg het totaal van hen, die het Studiefonds steunen van 543 tot 639 personen.

Al moet hierbij in 't oog gehouden, dat sinds de vorige jaarvergadering meer dan een jaar verliep en de winst over 12 maanden berekend dus wat minder groot zou zijn geweest, een flinke vooruitgang over den cursus 1931—'32 valt in ieder geval te constateeren.

De rekening

bevestigt dezen indruk.

Ze liep dit jaar over een totaal bedrag van f 11.314.62⁵, tegen f 11.038.30 een vorig maal.

Enkele posten willen we even nader bezien.

A. De ontvangsten.

Liepen de schenkingen een vorig jaar met f 60.— terug, dit jaar stegen ze met niet minder dan f 285.—, een feit, dat 'k vooral daarom dankbaar memoreer, wijl dit accres voor ongeveer tweederden niet aan toevallige omstandigheden maar aan bovenvermelde actie is te danken en dit hooge cijfer dus niet noodzakelijk behoeft te dalen.

Bij de contributie is geen sprake van een tegenstelling tusschen den afgelopen en den vorigen cursus: ook m'n voorganger kon een belangrijke stijging constateeren, zelfs een van 33 %. Al bereikten we dit jaar niet hetzelfde hooge percentage, toch werd het record van verleden jaar met 22 % geslagen en kwamen we op f 1812.15. Deze cijfers krijgen nog meer beteekenis, wanneer men bedenkt, dat de voorsprong van het vorig verslag voor een belangrijk deel valt toe te schrijven aan het feit, dat het melding kon maken van de eerste toepassing der bepaling, dat wie steun van het fonds ontvangt, ook lid moet zijn.

De interest vertoont een kleine daling, toe te schrijven aan het chronisch tekort, ook aan kasgeld, waardoor het bedrag dat bij uitloting van een stuk vrijkomt niet altijd terstond opnieuw kan belegd.

Belangrijk is ook de daling op den post: subsidie der Vereeniging voor H. O. op G. G., die f 5700.— bedraagt en dus f 300.— minder is dan verleden jaar. Doch instee van over deze vermindering te treuren, zijn we over haar juist ten zeerste verblijd. Deze post is n.l. op den langen duur bestemd geheel te verdwijnen: hij liep dan ook regelmatig met

een *f* 100.— terug. Dat deze regelmaat dit jaar kon verbroken en we ditmaal wat minder aanvroegen kan Directeuren der Vereeniging niet méér verheugen dan het Bestuur van het Studiefonds, dat terwille van de Vrije Universiteit liefst zag, dat deze bron van inkomsten geheel kwam te vervallen. Hopen we dan ook, dat dit binnen afzienbaren tijd gebeurt.

B. De uitgaven.

Ook de stand der uitgaven is over 't algemeen niet onbevredigend.

Toch ontbreekt hier de schaduwzijde niet: de studietoelagen moesten dalen van *f* 9100.— op *f* 8300.—. Ware dit verschil toe te schrijven aan vermindering der behoeften van onze studenten, we zouden deze daling slechts met blijdschap begroeten. Maar reeds de stijging van het aantal dergenen die aan onze Universiteit studeeren wettigt het vermoeden, dat deze interpretatie niet de juiste kan zijn. Daarbij komt, dat het niemand onzer onbekend is, hoe verscheidene leden der tegenwoordige studentengeneratie in werkelijk benarde omstandigheden verkeerden. Genoemde daling is dan ook uitsluitend toe te schrijven aan het feit, dat het exorbitant hooge tekort, waarmee we begonnen, een flink eind naar beneden *moest*, en dit resultaat niet viel te bereiken indien we niet ook hier besnoeiden.

De andere uitgaven leveren een gunstiger beeld.

Daar is allereerst het tekort op het Hospitium, dat daalde van *f* 1446.20 op *f* 349.48⁵. Zij 't reeds m'n eersten opvolger gegeven dezen post niet meer op de rekening aan te treffen.

Ook de bureaukosten konden dit jaar weer iets dalen. Dat het bedrag intuschen niet terugzonk tot het oude niveau is te verstaan: het voeren van propaganda en het uitbreiden van de administratie kost nu eenmaal altijd iets; bovendien werd dit jaar de actie voorbereid onder hen die vroeger steun ontvingen en deze weldaden blijkbaar niet steeds in marmer graveerden.

Wijl de inkomsten stegen, moest, volgens de bepalingen van het reglement, ook iets meer afgeschreven voor den kapitaaldienst: de toename van dezen post met goed *f* 100.— heeft dus niets verontrustends.

Het meest verblijdend is, dat de sluitpost, de afschrijving op het tekort, meer dan *f* 2200.— bedraagt en met bijna hetzelfde bedrag de vorige afschrijving, die immers op niet meer dan *f* 45.— kon gesteld, overtreft. De daling der uitgaven en de stijging der inkomsten hebben aan dit mooie resultaat beide deel gehad. Het tekort daalde daardoor van nagenoeg *f* 3800.— op $\pm$ *f* 1570.—. Nog duidelijker komt de vooruitgang aan het licht wanneer men ook het subsidie van de Vereeniging voor H. O. bij het tekort rekent: dan daalde dit met ruim *f* 2500.— van *f* 9800.— op *f* 7270.—

Hospitium.

Deze instelling heeft nog een geheel andere zijde dan de financieele. Gelukkig rezen er ook aan dien kant dit jaar geen bijzondere moeilijkheden. Alleen moest tegen het einde van den cursus Mevr. C. M. E. Kuyper terwille van haar gezondheid ontslag vragen. Gezien de redenen, die haar daartoe noopten, kon het Bestuur niet anders doen dan het verzoek inwilligen. Dankbaar gedenken we het vele goede dat ze, in een moeilijken tijd aangekomen, voor onze hospitanten deed: van de regelingen die ze trof zullen verscheidene haar directorium overleven. In de door dit vertrek ontstane vacature moest uiteraard onmiddellijk voorzien. Gelukkig vonden we Mevr. G. R. G. Loggen bereid voorloopig als waarnemende directrice in te vallen.

Het aantal inwonende studenten bedroeg ook dit jaar 29.

Studietoelagen.

Over het afgelopen jaar genoten 49 studenten eenigen steun uit het fonds, nl. 19 Hospitanten en 30 andere.

Slotopmerking.

Vermoedelijk zal, wie dit verslag hoort of leest, wel toegeven, dat over het algemeen het afgelopen jaar bevredigend verliep.

Intusschen zou het onjuist zijn daaraan optimistische conclusies voor de toekomst te verbinden. Want de toestand van het Fonds is, in weerwil van de ingetreden verbetering, nog allerm minst rooskleurig. We sluiten, ondanks den vooruitgang, met een flink tekort, waarop, naar we hopen, wel weer iets zal kunnen afgeschreven, maar dat, zelfs wanneer we het subsidie der Vereeniging voor H. O. buiten beschouwing laten, ook het volgend jaar nog wel niet zal verdwijnen. De toelagen moesten nl. al weer verhoogd van f 8300.— op f 9200.—, en nog heeft het Bestuur niet den indruk, dat het overal voldoende hulp kon bieden: ook een verhooging van het maximum (f 200.—) was niet verantwoord. Bovendien is het eind der stijging van het aantal studenten nog niet in zicht. Hoe bedenkelijk dat over 't algemeen ook moge zijn, voor de V. U. is dit niet zonder meer te betreuren: zelfs wanneer het aantal studenten in ons land ging dalen, zou dat aan de V. U. nog eenigen tijd kunnen stijgen: want ver zijn we nog verwijderd van het tijdstip, waarop iedere Gereformeerde student ook V. U.-student zal zijn. Met minder dan het bereiken van dat ideaal zijn we niet tevreden! Het nastreven daarvan zal echter aan de kas van het Studiefonds hooge eischen stellen, vooral daar de toename — eensdeels gelukkig! — wel het sterkst zal zijn bij de niet-theologen, die wegens het hoogere collegegeld in gelijke omstandigheden meer noodig hebben.

Voegt men nu daarbij, wat ik naar aanleiding van de rekening opmerkte over het subsidie der Vereeniging voor H. O., en bedenkt men dan voorts, dat ook indien heel het tekort in ruimer zin gedelgd ware, het Studiefonds slechts zeer ten deele beantwoordt aan z'n breede doelstelling, dan verstaat men hoe, ondanks de gunstige Winst- en Verliesrekening over 1931-'32, er geen reden is voor optimisme: de verbetering in den stand van zaken ontslaat ons niet van de roeping, de actie voor ons fonds met verhoogden ijver voort te zetten.

Dat, nu 't alphabetisch kaartregister van oud-alumni gereed is, de actie onder hen met kracht zal worden aangevat, spreekt vanzelf. Doch zal het op den duur goed gaan, dan dienen Dames en Heeren oud-studenten en studenten hun actie voor de verhooving van de posten schenkingen, contributies en restituties minstens te verdubbelen.

Juist in verband hiermee werd de jaarvergadering thans gecombineerd met de samenkomst ter voorbereiding van een tweede actie op korten termijn.

Moge ze een spoorslag zijn om bemoedigd voort te werken: geen actie wordt in het Koninkrijk Gods ondernomen of ze leidt tot resultaat.

Verlies- en Winstrekening 1931-'32
van „Het Studiefonds der Vrije Universiteit”.

ONTVANGSTEN:		UITGAVEN:	
Schenkingen	f 647.57 ⁵	Studietoelagen ...	f 8300.—
Ver. v. H. O. op		Hospitium	„ 349.48 ⁵
Geref. gr.	„ 5700.—	Bureaunkosten	„ 317.75
Contributiën	„ 1812.15	Kapitaal (5% van	
Interest	„ 3154.90	gew. inkomsten) „	122.99
		Afschrijving op	
		tekort	„ 2224.40
	f 11314.62 ⁵		f 11314.62 ⁵

Balans per 14 September 1932.

Effecten	f 59678.49	Ver. v. H. O. op	
Kas	„ 111.07 ⁵	Geref. gr.	f 1175.—
Giro	„ 492.67	Kapitaal	„ 851.83
Contributiën	„ 80.—	Onaantastbaar Ka-	
Pensiongelden	„ 677.50	pitaal	„ 60778.49
Hospitium	„ 666.08	Waarborgsom Hos-	
Tekort	„ 1567.50 ⁵	pitanten	„ 468.—
	f 63273.32		f 63273.32